

IV. SARDES PARA KONGRESİ

PARANIN GELECEĞİ:
SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK EKSENİNDE
DİSİPLİNERARASI YAKLAŞIMLAR

9 EKİM 2025

BİLDİRİ ÖZETLERİ

KONGRE ONURSAL BAŞKANI

Prof. Dr. Rana KİBAR

ΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΣ ΝΕΟΚ
ΑΣΣΑΒΕΙΝΗΣ ΥΠΑΤΙΚ

KONGRE YÜRÜTME KURULU

- Prof. Dr. Osman Murat KOÇTÜRK
- Doç. Dr. Tanju KAHRAMAN
- Prof. Dr. Doğan BAKIRTAŞ
- Doç. Dr. Lale ORAL ATAÇ
- Öğr. Gör. Dr. Aziz Can ŞENSAZLI
- Öğr. Gör. Ali ÖZTÜRK

KONGRE DÜZENLEME KURULU

- Prof. Dr. Süleyman Emre ÖZCAN
- Doç. Dr. Caner DEMİR
- Doç. Dr. Filiz ERATAŞ SÖNMEZ
- Doç. Dr. Güngör ÖZCAN
- Doç. Dr. Ayşe ATILGAN YAŞA
- Doç. Dr. Şule BİRİM
- Doç. Dr. Semra TETİK
- Dr. Öğr. Üyesi Ayşe ARMAÇAN
- Dr. Öğr. Üyesi Deniz ERER
- Dr. Öğr. Üyesi Alper AKSU
- Dr. Öğr. Üyesi Tuba Esra BASKAK
- Dr. Öğr. Üyesi Bilgehan EMEKLİER
- Dr. Öğr. Üyesi Lale YAKUPOĞLU
- Arş. Gör. Dr. Metin NAZLIOĞLU
- Arş. Gör. Dr. Serhat ÇAKMAK
- Öğr. Gör. Esranur YILMAZ
- Arş. Gör. Yunus EDİZ
- Arş. Gör. Mehmet Akif YALÇIN
- Arş. Gör. Hasan YAZAR
- Arş. Gör. Muhammed Fatih CÜRE
- Arş. Gör. Merve GÜNDÜZ CÜRE

KONGRE BİLİM KURULU

Prof. Dr. Abdurrahman Taylan ALTINTAŞ	İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Ahmet UÇAR	Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Prof. Dr. Ali Rıza GÖKBUNAR	Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Prof. Dr. Asena ALTIN GÜLOVA	Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Prof. Dr. Aydanur GACENER ATİŞ	Ege Üniversitesi
Prof. Dr. Aykut LENDER	Ege Üniversitesi
Prof. Dr. Ayşe NECEF YERELİ	Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Prof. Dr. Bernur AÇIKGÖZ	İzmir Katip Çelebi Üniversitesi
Prof. Dr. Birol KOVANCILAR	Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Prof. Dr. Cüneyt Yenal KESBİÇ	Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Prof. Dr. Çiğdem SOFYALIOĞLU	Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Prof. Dr. Doğan UYSAL	Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Prof. Dr. Emin AKÇAOĞLU	Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Prof. Dr. Erdem HEPAKTAN	Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Prof. Dr. Ersan ÖZ	Pamukkale Üniversitesi
Prof. Dr. Ferit KULA	Balıkesir Üniversitesi
Prof. Dr. Güneş ÇETİN GERGER	Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Prof. Dr. Güneş YILMAZ	Alanya Alaattin Keykubat Üniversitesi
Prof. Dr. Halil ERDEMİR	Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Prof. Dr. Hatice ERDEMİR	Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Prof. Dr. Hatice YURTSEVEN	Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet Hilmi ÖZKAYA	Uşak Üniversitesi
Prof. Dr. Melih ÖZÇALIK	Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Prof. Dr. Mine YILMAZER	Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa MIYNAT	Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa TEPECİ	Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Prof. Dr. Özge AYAN	Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Prof. Dr. Ramazan ARMAĞAN	Süleyman Demirel Üniversitesi
Prof. Dr. Ramazan GÖKBUNAR	Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Prof. Dr. Rasim AKPINAR	Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Prof. Dr. Serhat BAŞTAN	Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Prof. Dr. Sibel SELİM	Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Prof. Dr. Sinan NARDALI	İzmir Katip Çelebi Üniversitesi
Prof. Dr. Tuncer ÖZDİL	Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Prof. Dr. Tülin CANBAY	Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Prof. Dr. Utku Altunöz	Sinop Üniversitesi
Prof. Dr. Volkan ALPTEKİN	İzmir Katip Çelebi Üniversitesi
Prof. Dr. Yaşar UYSAL	Dokuz Eylül Üniversitesi
Prof. Dr. Yusuf KADERLİ	Aydın Adnan Menderes Üniversitesi
Prof. Dr. Zeynep ARIKANI	Dokuz Eylül Üniversitesi

9 EKİM 2025

KONGRE PROGRAMI

IV. Sardes Para Kongresi
09.10.2025

KONGRE PROGRAMI

Açılış Oturumu 10.30-11.00	
Oturum I/A 11.00-12.00	Tarihsel ve Kurumsal Mali Yapılar Oturum Başkanı: Prof. Dr. Süleyman Emre ÖZCAN
1	Tanzimat Sonrası Osmanlı Vergi Sistemi: Modern Mali Yapıya Geçişin Dinamikleri <i>Doç. Dr. Murat AYDIN, Uşak Üniversitesi</i>
2	Siyasal Rejim Değişimlerinin Maliye Politikalarına Etkisi: Türkiye Üzerine Tarihsel ve Kurumsal Bir İnceleme <i>Doç. Dr. Murat AYDIN, Uşak Üniversitesi</i>
3	Dijital Paraların Merkez Bankası Otoritesi Üzerindeki Etkileri: Zayıflama Mı, Dönüşüm Mü? <i>Bahar MATUR, Manisa Celal Bayar Üniversitesi</i> <i>Prof. Dr. Cüneyt Yenal KESBİÇ, Manisa Celal Bayar Üniversitesi</i>
4	Sürdürülebilirlik Perspektifinden Borsada Manipülasyonlar: Tarihsel Bir Bakış <i>Emre Mert KADRON, Manisa Celal Bayar Üniversitesi</i> <i>Dr. Öğr. Üyesi Batuhan MOLLAOĞULLARI, Manisa Celal Bayar Üniversitesi</i>
Oturum I/B 11.00-12.00	Vergi Politikaları ve Maliye Dinamikleri Oturum Başkanı: Doç. Dr. Ayşe ATILGAN YAŞA
1	Bütçe Açıkları ve Borçlanma Dinamiklerinin Kurumsal Belgelere Yansıması: Kavramsal Bir İnceleme <i>Doç. Dr. Ayşe ATILGAN YAŞA, Manisa Celal Bayar Üniversitesi</i>
2	TL Mevduat Stopaj Artışı: Enflasyonla Vergileme Bağlamında Bir Değerlendirme <i>Nursena COŞKUN ALAN, Gelir İdaresi Başkanlığı</i>
3	Türkiye’de Demografik Değişimlerin Vergi Yükü Üzerindeki Etkisi: 2000-2025 Dönem İncelemesi <i>Doç. Dr. Pelin MASTAR ÖZCAN, Manisa Celal Bayar Üniversitesi</i>
4	Negatif Dışsallıkların Çözümünde Piyasa Temelli Politika Aracı: Eko-Etiket <i>Prof. Dr. Gül KAYALIDERE, Manisa Celal Bayar Üniversitesi</i>
Oturum I/C 11.00-12.00	Çalışma Hayatı ve Örgütsel Davranış Oturum Başkanı: Doç. Dr. Lale ORAL ATAÇ
1	Yeni Çalışma Biçimleri ve ROWE Modeli <i>Dr. Recep Caner ERSELCAN, Bağımsız Araştırmacı</i>
2	Dijital Çağda Yeni Çalışma Biçimlerinin İşgücü ve Ücretlendirme Politikalarına Etkisi <i>Doç. Dr. Kemal EROĞLUER, İstanbul Atlas Üniversitesi</i>
3	Yeşil Yaka: Örgütlerde Yeni Bir Çalışan Tipolojisi Üzerine Teorik Bir Değerlendirme <i>Doç. Dr. Lale ORAL ATAÇ, Manisa Celal Bayar Üniversitesi</i> <i>Doç. Dr. Hilmiye TÜRESİN, Manisa Celal Bayar Üniversitesi</i>
4	Sonuç (Kâr) Odaklı Zihniyetin (Bottom-Line Mentality) Örgütsel Davranış Literatüründeki Gelişimi: Bibliyometrik Bir Analiz <i>Öğr. Gör. Dr. Semih DERELİOĞLU, Manisa Celal Bayar Üniversitesi</i>
Oturum I/D 11.00-12.00	İklim, Tarım ve Dış Ticaret Oturum Başkanı: Dr. Öğr. Üyesi Tuba Esra BASKAK
1	İklim Değişikliğinin Tarımsal Üretim Üzerindeki Mekânsal Etkilerinin İncelenmesi: Seçilmiş AB Ülkeleri ve Türkiye Örneği <i>Prof. Dr. Osman Murat KOÇTÜRK, Manisa Celal Bayar Üniversitesi</i> <i>Öğr. Gör. Esra Nur YILMAZ, Manisa Celal Bayar Üniversitesi</i>
2	Tarımsal Sürdürülebilirlikte Finansal Destek Mekanizmasının Önemi <i>Prof. Dr. Osman Murat KOÇTÜRK, Manisa Celal Bayar Üniversitesi</i> <i>Dr. Öğr. Üyesi Tuba Esra BASKAK, Manisa Celal Bayar Üniversitesi</i>
3	İklim Belirsizliği ve Jeopolitik Riskler Gıda Enflasyonunu Nasıl Etkilemektedir? G7 ve E7 Ülkelerinin Karşılaştırmalı Analizi <i>Dr. Öğr. Üyesi Deniz ERER, Manisa Celal Bayar Üniversitesi</i> <i>Doç. Dr. Elif ERER, Manisa Celal Bayar Üniversitesi</i>
4	Türkiye’nin Jeopolitik Konumu ve Dış Ticaret Stratejileri <i>Barış ERCİN, Manisa Celal Bayar Üniversitesi</i> <i>Prof. Dr. Cüneyt Yenal KESBİÇ, Manisa Celal Bayar Üniversitesi</i>
5	Türkiye’de Faiz-Kur-Enflasyon Geçişkenliği <i>Sezgin DARGINOĞLU, Manisa Celal Bayar Üniversitesi</i> <i>Prof. Dr. Cüneyt Yenal KESBİÇ, Manisa Celal Bayar Üniversitesi</i>

IV. Sardes Para Kongresi
09.10.2025

Kamu Politikaları	
Oturum II/A 12.15-13.15	Oturum Başkanı: Prof. Dr. Doğan BAKIRTAŞ
1	Kamu Politikalarının Kuramsal ve Kavramsal Boyutu <i>Prof. Dr. Hasan Bülent KANTARCI, Kocaeli Üniversitesi</i> <i>Hakan EKİNCİ, Dokuz Eylül Üniversitesi</i>
2	Yapay Zeka ve Yenilikçi Odaklı Yaklaşımların Ekonomik Boyutu <i>Prof. Dr. Hasan Bülent KANTARCI, Kocaeli Üniversitesi</i> <i>Abmet Faruk DAL, Kocaeli Üniversitesi</i>
3	Sürdürülebilir Kamu Alımları: Davranışsal Dinamikler ve Politika Yansımaları <i>Prof. Dr. Doğan BAKIRTAŞ, Manisa Celal Bayar Üniversitesi</i> <i>Arş. Gör. Dr. Metin NAZLIOĞLU, Manisa Celal Bayar Üniversitesi</i>
4	Genç İşsizliği ve Ne Eğitimde Ne İstihdamda Olan Gençlerin Mali Yansımaları: Kamu Maliyesi Perspektifi <i>Engin ÖZTORNACI, Dokuz Eylül Üniversitesi</i>
Hukuk, Düzenlemeler ve Vergi	
Oturum II/B 12.15-13.15	Oturum Başkanı: Dr. Öğr. Üyesi Alper AKSU
1	Sürdürülebilirlik Perspektifinden Türk Ticaret Kanunu <i>Dr. Öğretim Üyesi Seda SEYMAN, Manisa Celal Bayar Üniversitesi</i>
2	Türk Borçlar Hukuku Çerçevesinde Sürdürülebilirlik Klozlarına Genel Bir Bakış <i>Dr. Öğr. Üyesi Alper AKSU, Manisa Celal Bayar Üniversitesi</i>
3	Bankacılık Sistemlerinde Kimlik Hırsızlığı Fiilinin 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Kapsamında Değerlendirilmesi <i>Öğr. Gör. Dr. İmge KUZGUN, İzmir Kavram Meslek Yüksekokulu</i>
4	Dijital Çağda Vergi İncelemesi: Kişisel Veri Bağlamında İnceleme <i>Doç. Dr. Güngör ÖZCAN, Manisa Celal Bayar Üniversitesi</i>
Sürdürülebilirlik ve Finansal Göstergeler	
Oturum II/C 12.15-13.15	Oturum Başkanı: Dr. Öğr. Üyesi Deniz ERER
1	Firmalarda Sürdürülebilirlik Göstergeleri ve Finansal Performans İlişkisi <i>Dr. Öğr. Üyesi Beran GÜLÇİÇEK TOLUN, Manisa Celal Bayar Üniversitesi</i>
2	Sürdürülebilirlik Bağlamında Etkinin Değerlemesi ve Raporlaması <i>Doç. Dr. Filiz YÜKSEL, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi</i>
3	Türk Katılım Bankalarının Performans Sıralaması: SAW ve WPM Yöntemleri ile Karşılaştırma <i>Öğr. Gör. Dr. Anıl İlkem ARSLAN, Manisa Celal Bayar Üniversitesi</i>
4	Dünya Bankası ve IMF'nin Yeşil Dönüşüm Finansman Politikaları <i>Levent IŞIK, Manisa Celal Bayar Üniversitesi</i> <i>Prof. Dr. Cüneyt Yenal KESBİÇ, Manisa Celal Bayar Üniversitesi</i>
Kripto Para, Dijitalleşme ve Toplum	
Oturum II/D 12.15-13.15	Oturum Başkanı: Dr. Öğr. Üyesi Ayşe ARMAĞAN
1	Kripto Para Literatürünün Evrimi: Bibliyometrik Bir Analiz (2010-2025) <i>Şenjaat SHAHİDLİ, Manisa Celal Bayar Üniversitesi</i> <i>Mehmet Kadri GÜLTEKİN, Manisa Celal Bayar Üniversitesi</i>
2	Paranın Bitmeyen Değişim Yolculuğu Üzerine Bir Çalışma <i>Dr. Öğr. Üyesi Hatice Nur GERMİR, Manisa Celal Bayar Üniversitesi</i>
3	Bankacılık Sektörü Açısından Madalyonun İki Yüzü: Dijital Dönüşüm <i>Dr. Öğr. Üyesi Hatice Nur GERMİR, Manisa Celal Bayar Üniversitesi</i>
4	Dış Ticaret Finansmanında Dijitalleşme ve Risk Algısı: Nitel Bir Yaklaşım <i>Arş. Gör. Berke NUHOĞLU, Manisa Celal Bayar Üniversitesi</i> <i>Prof. Dr. Selim DURAMAZ, Manisa Celal Bayar Üniversitesi</i>
5	Metaverse İçindeki Dijital Varlıkların Finansallaşması: Yeni Nesil Bankacılıkta Teminat, Yatırım ve Uygulamalı Modeller <i>Doç. Dr. Anıl GACAR, Manisa Celal Bayar Üniversitesi</i>

IV. Sardes Para Kongresi
09.10.2025

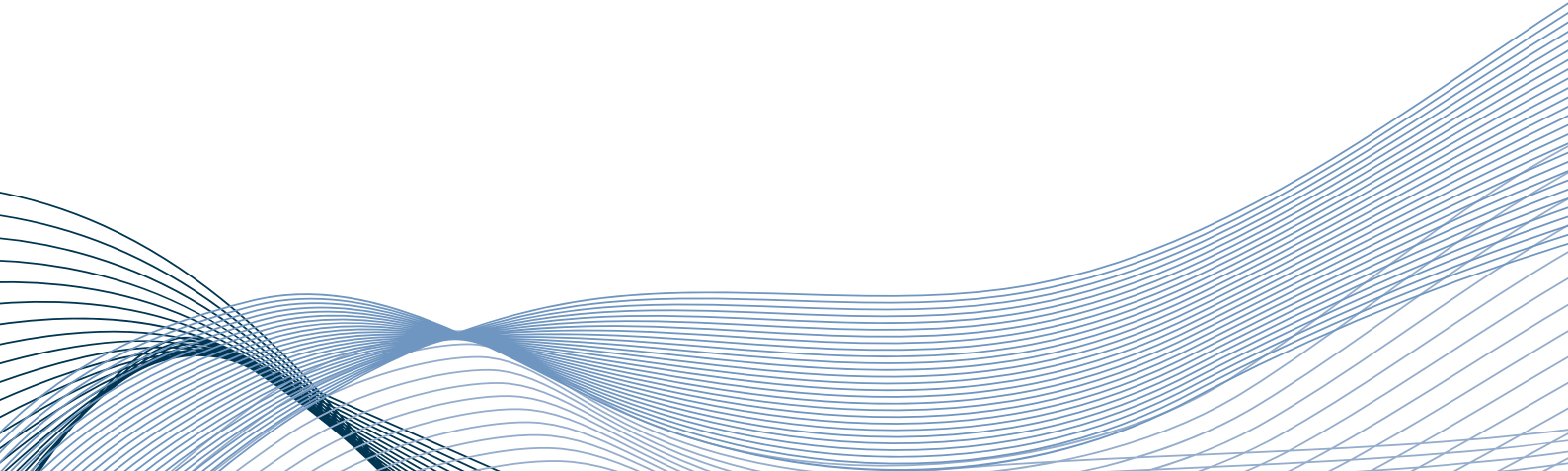
Oturum III/A 13.30-14.30	Bankacılık ve Dijital Finans Oturum Başkanı: Doç. Dr. Güngör ÖZCAN
1	Bankacılıkta Dijitalleşmenin Ekonomik Büyümeye Etkisi <i>Doç. Dr. Kadir KARAGÖZ, Manisa Celal Bayar Üniversitesi</i>
2	Kripto Paralar ile Finansal Yatırım Araçları Getirileri Arasında Oynaklık Aktarımı: TVP-VAR Yaklaşımından Bulgular <i>Doç. Dr. Kadir KARAGÖZ, Manisa Celal Bayar Üniversitesi</i>
3	Emeklilerde Kredi Kartı Kullanımı ve Tüketim Davranışları Arasındaki Farklılıklar <i>Arş. Gör. Dr. Serhat ÇAKMAK, Manisa Celal Bayar Üniversitesi</i>
4	İklim Değişikliği Risklerinin Bankacılık Sektörüne Etkileri ve Yeşil Bankacılık Uygulama Örnekleri <i>Öğr. Gör. İpek YENLAY HATİPOĞLU, Manisa Celal Bayar Üniversitesi</i> <i>Dr. Merve MÜFTÜOĞLU, İzmir Katip Çelebi Üniversitesi</i>
Oturum III/B 13.30-14.30	Yeşil Finans, Bloke zincir ve Yapay Zekâ Oturum Başkanı: Doç. Dr. Filiz ERATAŞ SÖNMEZ
1	Yeşil Finans ve Davranışsal Önyargılar: Sürdürülebilir Yatırımlara Etki Eden Bilişsel Sınırlamalar <i>Doç. Dr. Yağmur SAĞLAM, Sinop Üniversitesi</i> <i>Doç. Dr. Filiz ERATAŞ SÖNMEZ, Manisa Celal Bayar Üniversitesi</i>
2	Bloke zinciri ve Yapay Zekâ Ekseninde Yeni Nesil Para Arayışı: Worldcoin Örneği <i>Doç. Dr. Burak ÖZDOĞAN, Manisa Celal Bayar Üniversitesi</i>
3	Yeşil Yapay Zekâya İlişkin Kapsamlı Bir Literatür İncelemesi <i>Arş. Gör. Dr. Erdi BAYRAM, Manisa Celal Bayar Üniversitesi</i> <i>Öğr. Gör. Dr. Ümit Hasan GÖZKONAN, Manisa Celal Bayar Üniversitesi</i> <i>Öğr. Gör. İpek YENLAY HATİPOĞLU, Manisa Celal Bayar Üniversitesi</i>
4	Banknot Kimliği ve Tasarımı: Uluslarüstü Banknotun Yeniden Tasarım Süreci <i>Öğr. Gör. Dr. Evrim KABUKCU ARSLAN, Manisa Celal Bayar Üniversitesi</i>
Oturum III/C 13.30-14.30	Enerji, Yeşil Dönüşüm ve Küresel Strateji Oturum Başkanı: Doç. Dr. Şule ÖZTÜRK BİRİM
1	Enerji Güvenliğinin Yeni Paradigması: Karbon Vergileri ve Emisyon Ticaret Sistemlerinin Etkisi <i>Doç. Dr. Murat ATİK, Kocaeli Sağlık ve Teknoloji Üniversitesi</i> <i>Doç. Dr. Kemal KÖKSAL, Akdeniz Üniversitesi</i>
2	İklim Krizi ve Yeşil Dönüşümde Merkez Bankalarının Rolü <i>Dr. Öğr. Üyesi Özge Filiz YILDIRIM, İzmir Katip Çelebi Üniversitesi</i>
3	Algıdan Veriye: Sürdürülebilir Pazarların Geleceğini Okumak <i>Arş. Gör., Merve GÜNDÜZ CÜRE, Manisa Celal Bayar Üniversitesi</i> <i>Doç. Dr. Şule ÖZTÜRK BİRİM, Manisa Celal Bayar Üniversitesi</i>
4	Uluslararası İşletmecilik Bağlamında Kurumsal Yönetişim, Finans ve Küresel Strateji <i>Dr. Öğr. Üyesi Afet Ayçe BAŞALP, Manisa Celal Bayar Üniversitesi</i>
Oturum III/D 13.30-14.30	Küresel Ekonomi, Döviz ve Büyüme Oturum Başkanı: Doç. Dr. Caner DEMİR
1	Gelişmekte Olan Ülkelerde Kurumsal Yapı, Döviz Kuru ve Enflasyon: Panel Veri Analizi <i>Doç. Dr. Caner DEMİR, Manisa Celal Bayar Üniversitesi</i>
2	Finansallaşmanın Fonksiyonel Gelir Dağılımı Üzerindeki Etkisi: Türkiye Örneği <i>Arş. Gör. Günsen ALTINKAYNAK, Pamukkale Üniversitesi</i> <i>Doç. Dr. Mustafa Oğan YILDIRIM, Pamukkale Üniversitesi</i>
3	Otomotiv Sektörü Rekabetçiliğinin Döviz Getirisi Bağlamında Küresel Lider İhracatçı Ülkeler Üzerinden İncelenmesi <i>Javahir AITEMRAN, Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi</i> <i>Doç. Dr. Ahmed Yusuf SARIHAN, Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi</i>
4	Paranın Evrimi ve Dijitalleşme: Dijital ve Kripto Paraların Para Politikası Üzerindeki Etkisi <i>Dr. Öğr. Üyesi, Mustafa TÜRKMEENOĞLU, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi</i> <i>Dr. Öğr. Üyesi İbrahim YILDIRIMÇAKAR, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi</i>

İçindekiler

Yeşil Yaka: Örgütlerde Yeni Bir Çalışan Tipolojisi Üzerine Teorik Bir Değerlendirme / Doç. Dr. Lale ORAL ATAÇ, Doç. Dr. Hilmiye TÜRESİN.....	1
Metaverse İçindeki Dijital Varlıkların Finansallaşması: Yeni Nesil Bankacılıkta Teminat, Yatırım ve Uygulamalı Modeller / Doç. Dr. Anıl GACAR.....	2
Yeşil Finans ve Davranışsal Önyargılar: Sürdürülebilir Yatırımlara Etki Eden Bilişsel Sınırlamalar / Doç. Dr. Yağmur SAĞLAM, Doç. Dr. Filiz ERATAŞ SÖNMEZ.....	3
Algıdan Veriye: Sürdürülebilir Pazarların Geleceğini Okumak / Arş. Gör. Merve GÜNDÜZ CÜRE, Doç. Dr. Şule ÖZTÜRK BİRİM.....	4
Kamu Politikalarının Kuramsal ve Kavramsal Boyutu / Prof. Dr. Hasan Bülent KANTARCI, Hakan EKİNCİ.....	5
Yapay Zeka ve Yenilikçi Odaklı Yaklaşımların Ekonomik Boyutu / Prof. Dr. Hasan Bülent KANTARCI, Ahmet Faruk DAL.....	6
TL Mevduat Stopaj Artışı: Enflasyonla Vergileme Bağlamında Bir Değerlendirme / Nursena COŞKUN ALAN.....	7
Dijital Çağda Vergi İncelemesi: Kişisel Veri Bağlamında İnceleme / Doç. Dr. Güngör ÖZCAN.....	8
Türk Borçlar Hukuku Çerçevesinde Sürdürülebilirlik Klozlarına Genel Bir Bakış / Dr. Öğr. Üyesi Alper AKSU.....	9
Gelişmekte Olan Ülkelerde Kurumsal Yapı, Döviz Kuru ve Enflasyon: Panel Veri Analizi / Doç. Dr. Caner DEMİR.....	10
Türkiye'de Demografik Değişimlerin Vergi Yükü Üzerindeki Etkisi: 2000-2025 Dönem İncelemesi / Doç. Dr. Pelin MASTAR ÖZCAN.....	11
Tanzimat Sonrası Osmanlı Vergi Sistemi: Modern Mali Yapıya Geçişin Dinamikleri / Doç. Dr. Murat AYDIN.....	12
Enerji Güvenliğinin Yeni Paradigması: Karbon Vergileri ve Emisyon Ticaret Sistemlerinin Etkisi / Doç. Dr. Murat ATİK, Doç. Dr. Kemal KÖKSAL.....	13
Siyasal Rejim Değişimlerinin Maliye Politikalarına Etkisi: Türkiye Üzerine Tarihsel ve Kurumsal Bir İnceleme / Doç. Dr. Murat AYDIN.....	14
Emeklilerde Kredi Kartı Kullanımı ve Tüketim Davranışları Arasındaki Farklılıklar / Arş. Gör. Dr. Serhat ÇAKMAK.....	15
Dijital Çağda Yeni Çalışma Biçimlerinin İşgücü ve Ücretlendirme Politikalarına Etkisi / Doç. Dr. Kemal EROĞLUER.....	16
Yeni Çalışma Biçimleri ve ROWE Modeli / Dr. Recep Caner ERSELCAN.....	17
Finansallaşmanın Fonksiyonel Gelir Dağılımı Üzerindeki Etkisi: Türkiye Örneği / Arş. Gör. Günsenin ALTINKAYNAK, Doç. Dr. Mustafa Ozan YILDIRIM.....	18
Sürdürülebilirlikte Finansal Destek Mekanizmasının Önemi / Prof. Dr. Osman Murat KOÇTÜRK, Dr. Öğr. Üyesi Tuba Esra BASKAK.....	19

Kripto Para Literatürünün Evrimi: Bibliyometrik Bir Analiz (2010-2025) / Shujaat SHAHİDLİ, Mehmet Kadri GÜLTEKİN.....	20
Bankacılık Sistemlerinde Kimlik Hırsızlığı Fiilinin 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Kapsamında Değerlendirilmesi / Öğr. Gör. Dr. İmge KUZGUN.....	21
Otomotiv Sektörü Rekabetçiliğinin Döviz Getirisi Bağlamında Küresel Lider İhracatçı Ülkeler Üzerinden İncelenmesi / Jawahir AITEMRAN, Doç. Dr. Ahmed Yusuf SARIHAN.....	22
Paranın Evrimi ve Dijitalleşme: Dijital ve Kripto Paraların Para Politikası Üzerindeki Etkisi / Dr. Öğr. Üyesi Mustafa TÜRKMEÑOĞLU, Dr. Öğr. Üyesi İbrahim YILDIRIMÇAKAR.....	23
Genç İşsizliği ve Ne Eğitimde Ne İstihdamda Olan Gençlerin Mali Yansımaları: Kamu Maliyesi Perspektifi / Engin ÖZTORNACI.....	24
İklim Değişikliği Risklerinin Bankacılık Sektörüne Etkileri ve Yeşil Bankacılık Uygulama Örnekleri / Öğr. Gör. İpek YENİAY HATİPOĞLU, Dr. Makbule MÜFTÜOĞLU.....	25
Sürdürülebilir Kamu Alımları: Davranışsal Dinamikler ve Politika Yansımaları / Prof. Dr. Doğan BAKIRTAŞ, Arş. Gör. Dr. Metin NAZLIOĞLU.....	26
İklim Krizi ve Yeşil Dönüşümde Merkez Bankalarının Rolü / Dr. Öğr. Üyesi Özge Filiz YILDIRIM.....	27
Bütçe Açıkları ve Borçlanma Dinamiklerinin Kurumsal Belgelere Yansıması: Kavramsal Bir İnceleme / Doç. Dr. Ayşe ATILGAN YAŞA.....	28
Dış Ticaret Finansmanında Dijitalleşme ve Risk Algısı: Nitel Bir Yaklaşım / Arş. Gör. Berk NUHOĞLU, Prof. Dr. Selim DURAMAZ.....	29
Blokzinciri ve Yapay Zekâ Ekseninde Yeni Nesil Para Arayışı: Worldcoin Örneği / Doç. Dr. Burak ÖZDOĞAN.....	30
Türkiye'de Faiz-Kur-Enflasyon Geçişkenliği / Sezin DARGINOĞLU.....	31
Bankacılıkta Dijitalleşmenin Ekonomik Büyümeye Etkisi / Doç. Dr. Kadir KARAGÖZ.....	32
Türk kablüm Bankalarının Performans Sıralaması: SAW ve WPM Yöntemleri ile Karşılaştırma / Öğr. Gör. Dr. Anıl İlkem ASLAN.....	33
Paraların Merkez Bankası Otoritesi Üzerindeki Etkileri: Zayıflama mı, Dönüşüm mü? / Bahar MATUR, Prof. Dr. Cüneyt Yenal KESBİÇ.....	34
Türkiye'nin Jeopolitik Konumu ve Dış Ticaret Stratejileri / Barış ERÇİN, Prof. Dr. Cüneyt Yenal KESBİÇ.....	35
Dünya Bankası ve IMF'nin Yeşil Dönüşüm Finansman Politikaları / Levent IŞIK, Prof. Dr. Cüneyt Yenal KESBİÇ.....	36
Banknot Kimliği ve Tasarımı: Uluslararası Banknotun Yeniden Tasarım Süreci / Öğr. Gör. Dr. Evrim KABUKCU ARSLAN.....	37
Sürdürülebilirlik Perspektifinden Türk Ticaret Kanunu / Dr. Öğr. Üyesi Seda SEYMAN.....	38
Sürdürülebilirlik Bağlamında Etkinin Değerlemesi ve Raporlaması / Doç. Dr. Filiz YÜKSEL.....	39
Yeşil Yapay Zeka'ya İlişkin Kapsamlı Bir Literatür İncelemesi / Arş. Gör. Dr. Erdi BAYRAM, Öğr. Gör. Dr. Ümit Hasan GÖZKONAN, Öğr. Gör. İpek YENİAY HATİPOĞLU.....	40

İklim Değişikliğinin Tarımsal Üretim Üzerindeki Mekânsal Etkilerinin İncelenmesi: Seçilmiş AB Ülkeleri ve Türkiye Örneği / Prof. Dr. Osman Murat KOÇTÜRK, Öğr. Gör. Esranur YILMAZ.....	41
Sürdürülebilirlik Perspektifinden Borsada Manipülasyonlar: Tarihsel Bir Bakış / Emre Mert KADRON, Dr. Öğr. Üyesi Batuhan MOLLAOĞLU.....	42
Firmalarda Sürdürülebilirlik Göstergeleri ve Finansal Performans İlişkisi / Dr. Öğr. Üyesi Beran GÜLÇİÇEK TOLUN.....	43
Sonuç (Kâr) Odaklı Zihniyetin (Bottom-Line Mentality) Örgütsel Davranış Literatüründeki Gelişimi: Bibliyometrik Bir Analiz / Öğr. Gör. Dr. Semih DERELİOĞLU.....	44
Paranın Bitmeyen Değişim Yolculuğu Üzerine Bir Çalışma / Dr. Öğr. Üyesi Hatice Nur GERMİR.....	45
Bankacılık Sektörü Açısından Madalyonun İki Yüzü: Dijital Dönüşüm / Dr. Öğr. Üyesi Hatice Nur GERMİR.....	46
İklim Belirsizliği ve Jeopolitik Riskler Gıda Enflasyonunu Nasıl Etkilemektedir? G7 ve E7 Ülkelerinin Karşılaştırmalı Analizi / Dr. Öğr. Üyesi Deniz ERER, Doç. Dr. Elif ERER.....	47
Uluslararası İşletmecilik Bağlamında Kurumsal Yönetişim, Finans ve Küresel Strateji / Dr. Öğr. Üyesi Afet Ayçe BAŞALP.....	48
Negatif Dışsallıkların Çözümünde Piyasa Temelli Politika Aracı: Eko-Etiket / Prof. Dr. Gül KAYALIDERE.....	49
Kripto Paralar ile Finansal Yatırım Araçları Getirileri Arasında Oynaklık Aktarımı: TVP-VAR Yaklaşımından Bulgular / Doç. Dr. Kadir KARAGÖZ.....	50

Yeşil Yaka: Örgütlerde Yeni Bir Çalışan Tipolojisi Üzerine Teorik Bir Değerlendirme

Lale ORAL ATAÇ*
Hilmiye TÜRESİN**

ÖZET

Küresel ölçekte hızlanan yeşil dönüşüm, yalnızca üretim süreçlerini değil, aynı zamanda iş gücü yapılarını da köklü biçimde dönüştürmektedir. Bu dönüşümün merkezinde yer alan “yeşil işler”, çevresel sürdürülebilirliği destekleyen meslek gruplarını ifade ederken, bu işlerde görev alan bireyler “yeşil yaka” kavramıyla tanımlanmaktadır. Çevresel etkiler kadar sosyal adalet ilkeleriyle de ilişkilendirilen bu çalışan tipolojisi, düşük karbonlu ekonomilere geçiş sürecinde giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Ancak literatürde yeşil işler genellikle çevre politikaları ve istihdam projeksiyonları bağlamında ele alınmakta; bu işlerde çalışan bireylerin örgütsel yapılarıdaki konumu, iş gücü sınıflandırmalarındaki yeri ve mesleki beceri profilleri yeterince tartışılmamaktadır. Bu çalışmada, “yeşil yaka” kavramı kuramsal düzeyde ele alınarak, klasik ve modern yaka tipolojileriyle karşılaştırmalı biçimde konumlandırılmış; sürdürülebilir kalkınma hedefleriyle ilişkisi tartışılmıştır. Ayrıca, yeşil yaka çalışanların hangi sektörlerde ve beceri kümelerinde yoğunlaştığına dair güncel raporlardan yararlanılarak kavramın uygulamadaki izdüşümüne ışık tutulmuştur. Çalışma, yeşil yakalı çalışanların yalnızca çevresel değil, aynı zamanda örgütsel düzeyde de yeni değerlendirmelere ihtiyaç duyduğunu ortaya koymakta ve ilerleyen araştırmalar için kuramsal bir temel sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yeşil yaka, yeşil işler, çalışan tipolojileri.

*Doç. Dr., MCBÜ Salihi İİBF, İşletme Bölümü, Yönetim ve Organizasyon Anabilim Dalı, lale.oral@cbu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-7261-7788

**Doç. Dr., MCBÜ İİBF, İşletme Bölümü, Yönetim ve Organizasyon Anabilim Dalı, hilmiye.turesin@cbu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-7050-0495

Metaverse İçindeki Dijital Varlıkların Finansallaşması: Yeni Nesil Bankacılıkta Teminat, Yatırım ve Uygulamalı Modeller

Anıl GACAR*

ÖZET

Metaverse, dijital etkileşimin sınırlarını genişleten yeni bir sanal evren olarak hem bireylerin hem de kurumların dikkatini çeken bir alan haline gelmiştir. Bu yeni dijital ortamda ortaya çıkan dijital varlıklar (NFT'ler, sanal gayrimenkuller ve oyun içi dijital ürünler) yalnızca sahiplik göstergesi değil, aynı zamanda finansal değer taşıyan yatırım araçları olarak da önem kazanmaktadır. Çalışma, metaverse içerisindeki dijital varlıkların finansallaşma süreçlerini analiz ederek, bankacılık ve varlık yönetimi sistemleriyle olan etkileşimini çok boyutlu olarak incelemektedir. Çalışma kapsamında, dijital varlıkların yatırım aracı haline geliş süreçleri, teminat olarak kullanılabilirlikleri, bu varlıklara ilişkin değerlendirme yaklaşımları ve geleneksel finans sistemleriyle bütünleşme olanakları değerlendirilmektedir. Ayrıca, çalışmada JPMorgan'ın Decentraland üzerindeki sanal şubesi, HSBC'nin The Sandbox arazi yatırımı, NFTfi, Arcade gibi NFT teminatlı borç platformları ve Axie Infinity üzerinden mikro-financeal döngüler gibi somut örnek olaylara yer verilerek dijital varlıkların finansal uygulamaları analiz edilmektedir. Çalışma, ayrıca bu alandaki mevzuat eksikliklerini, değerlendirme risklerini ve bankacılık sistemlerinin dijital dünyaya uyum sürecini tartışmaktadır. Sonuç olarak, dijital varlıkların finansallaşması, yalnızca teknolojik değil; aynı zamanda ekonomik, hukuki ve etik açılarından da bankacılık sektörünün yeniden şekillenmesine neden olmaktadır. Bu bağlamda metaverse, yeni nesil bankacılık için hem bir fırsat hem de stratejik bir gelişim adımı olarak değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Dijital varlıklar, finansallaşma, metaverse bankacılığı.

*Doç. Dr., Manisa Celal Bayar Üniversitesi, İİBF İşletme Bölümü, Muhasebe Finansman ABD, anil.gacar@cbyu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-4571-3886

Yeşil Finans ve Davranışsal Önyargılar: Sürdürülebilir Yatırımlara Etki Eden Bilişsel Sınırlamalar

Yağmur SAĞLAM*
Filiz ERATAŞ SÖNMEZ**

ÖZET

Sürdürülebilir yatırım, finansal karar süreçlerine çevresel, sosyal ve yönetim (ESG) kriterlerini entegre ederek hem ekonomik hem de çevresel hedeflerin eşzamanlı olarak gerçekleştirilmesini mümkün kılan önemli bir kavramdır. Ancak, bireysel yatırımcılar sürdürülebilir yeşil finans araçlarına sınırlı bir ilgi göstermektedirler. Bu çalışma, söz konusu sınırlamanın arkasındaki davranışsal önyargıları ve bilişsel sınırlamaları incelemektedir. Statükoya bağlılık, belirsizlikten kaçınma, çerçeveleme etkisi, aşırı iyimserlik ve yeşil aklama gibi yatırımcı davranışlarını etkileyen önyargılar sistematik biçimde ele alınmıştır. Çalışma, politika tasarımının yatırımcı davranışlarını yönlendirmede belirleyici bir faktör olduğunu ortaya koymakta ve sürdürülebilir yeşil finansın yaygınlaştırılması amacıyla davranışsal ekonomi perspektifiyle yeni politika önermelerinde bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yeşil Finans, Sürdürülebilirlik, Davranışsal Ekonomi, Davranışsal Önyargı, Bilişsel Sınırlamalar.

*Doç. Dr., Sinop Üniversitesi, Boyabat İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Gayrimenkul Geliştirme ve Yönetimi Bölümü, yagmur.saglam@sinop.edu.tr, ORCID: 0000-0002-8641-7346

**Doç. Dr., Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Salihli İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü, filiz.eratas@cbyu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2052-340X

Algıdan Veriye: Sürdürülebilir Pazarların Geleceğini Okumak

Merve GÜNDÜZ CÜRE*
Şule ÖZTÜRK BİRİM**

ÖZET

Sürdürülebilirlik, pazarlama ve veri biliminin kesişimi, günümüzde işletmelerin, tüketicilerin ve politika yapıcılarının paranın ve piyasaların geleceğini şekillendirme çabaları bağlamında giderek daha merkezi bir araştırma alanı haline gelmiştir. Özellikle çevresel ve sosyal sorumluluk bilinci, tüketici tercihlerini ve kurumsal stratejileri yeniden tanımlarken, veri bilimi ve makine öğrenmesi gibi yöntemler, bu değişimi anlamak ve yönlendirmek için yeni fırsatlar sunmaktadır. Bu çalışma, sürdürülebilir pazarlama stratejileri, tüketici davranışı kuramları ve makine öğrenmesine dayalı analitik yöntemleri bir araya getirerek, bu üç alandaki literatürü bütüncül bir bakış açısıyla ele almaktadır. İlk olarak, yeşil markalama, eko-etiketleme ve kurumsal sosyal sorumluluk uygulamalarının, tüketici güveni, algısı ve satın alma davranışları üzerindeki etkileri tartışılmaktadır. Bu çerçevede, markaların sürdürülebilirlik iddialarının, tüketici davranışlarını şekillendirme potansiyeli kadar, yeşil badana gibi olumsuz etkileri de açıklanmaktadır. İkinci olarak, sürdürülebilirlik bağlamında tüketici karar alma süreçlerine dair kuramsal yaklaşımlar incelenmektedir. Yeşil şüphecilik, değer uyumu ve etik tüketim gibi kavramlar, bireylerin karar mekanizmalarını ve satın alma tercihlerini nasıl etkilediği açısından ele alınmaktadır. Bu bölüm, tüketici psikolojisi ve toplumsal normların sürdürülebilir tercihlerin oluşumundaki rolüne ışık tutmaktadır. Üçüncü olarak, veri bilimi ve makine öğrenmesindeki son gelişmeler, tüketici duyarlılığını analiz etme, yeşil badana uygulamalarını tespit etme ve sürdürülebilir tüketim kalıplarını öngörme konusunda sunduğu fırsatlar açısından değerlendirilmektedir. Bu yöntemler hem akademik araştırmalar hem de işletmeler için daha şeffaf, güvenilir ve veri temelli karar süreçleri oluşturma imkânı sağlamaktadır. Sonuç olarak, literatürün kesişim noktaları haritalandırılarak mevcut araştırma boşlukları belirlenmiş ve pazarlama kuramı, davranışsal içgörüler ve nicel yöntemleri bütünleştiren disiplinler arası bir araştırma gündemi önerilmektedir. Bulgular, sürdürülebilirlik odaklı veri temelli yaklaşımların hem piyasa ekosistemlerini dönüştürme hem de paranın geleceğine dair tartışmalara katkı sağlama potansiyelini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilir pazarlama, veri bilimi, tüketici davranışları.

*Arş. Gör., Manisa Celal Bayar Üniversitesi Salihli İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, Sayısal Yöntemler ABD, merve.gunduz@cbu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-7792-8056

**Doç. Dr., Manisa Celal Bayar Üniversitesi Salihli İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, Sayısal Yöntemler ABD, sule.ozturk@cbu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-7544-8588

Kamu Politikalarının Kuramsal ve Kavramsal Boyutu

Hasan Bülent KANTARCI*

Hakan EKİNCİ**

ÖZET

Kamu politikalarında konular sistematik olarak ele alınmalıdır. İlgili konu hakkında problemlerin çözümü için nelerin gerekli olduğu tespit edilmelidir. Sorunu çözebilecek alternatif politikalar ele alınarak politika seçenekleri incelenerek fayda ve maliyet analizleri yapılmalıdır. Sorunu çözecek politika belirlendikten sonra uygulama sonuçlarının neler olduğu, ülkelere ne gibi pozitif ve negatif katkıları olabileceği göz önüne alınarak değerlendirmeler yapılmalıdır. Bu süreç içerisinde faaliyetler, aktörler, ortaya çıkacak her türlü pozitif veya negatif etkiler bütünüyle belirlenerek incelenmektedir. Kamu politika analizinde önce, politika yapım aşamasında karşımıza çıkabilecek kavram ve kuramların ele alınmaktadır. Bu çerçevede şekillenen çalışmamız, kavram ve kuramlar Türkiye açısından ele alınarak 2000 sonrası yıllarda uygulanan kamu politikaları ve bunların ne gibi etkileşimleri olduğu araştırmamızda incelenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kamu Politikaları, Kurumsallaşma, Kamu Ekonomisi.

*Prof. Dr., Kocaeli Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fak. İktisat Bölümü Öğr. Üyesi, hbkantar@kocaeli.edu.tr, ORCID: 0000-0002-7217-9367

**Dr. Öğrencisi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Avrupa Çalışmaları, hakan.ekinci@ogr.deu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-9572-4997

Yapay Zeka ve Yenilikçi Odaklı Yaklaşımların Ekonomik Boyutu

Hasan Bülent KANTARCI*

Ahmet Faruk DAL**

ÖZET

Yapay zekânın her geçen gün çok hızlı bir şekilde gelişmektedir. Geleneksel anlayışlar günümüzde yerini yapay zekaya bırakmaktadır. Yapay zekânın ekonomi, pazarlama vs her alanda yükselişi, insan zekâsına dayanarak, algoritmalar ve veriler kullanılarak ilgili alanlarda özgün ve yenilikçi eserler ortaya koyulabilmektedir. Yapay zeka ve yeni yaklaşımlar ekonomi üzerinde de oldukça büyük etkiler meydana getirmektedir. Üretim faktörlerinin olan emek, sermaye, girişimci ve doğal kaynakların da bu gelişmelerden etkileşimleri olmaktadır. Yenilikçi odaklı yaklaşımların neler olduğu ve bunların etkileri araştırmamızda ele alınmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yapay Zeka, Yenilikçilik, Stratejik Yaklaşım.

*Prof. Dr., Kocaeli Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fak. İktisat Bölümü Öğr. Üyesi, hbkantar@kocaeli.edu.tr, ORCID: 0000-0002-7217-9367

**Yüksek Lisans Öğrencisi, Kocaeli Üniversitesi Pazarlama Bölümü, ahmetfarukdal41@gmail.com

TL Mevduat Stopaj Artışı: Enflasyonla Vergileme Bağlamında Bir Değerlendirme

Nursena COŞKUN ALAN*

ÖZET

Enflasyon, fiyatlar genel düzeyindeki sürekli artış olarak tanımlanmakta olup, yalnızca para politikalarının değil, aynı zamanda maliye politikalarının ve vergi sisteminin işleyişinin de doğrudan konusu haline gelmektedir. Keynesyen yaklaşım çerçevesinde, maliye politikalarının enflasyonla mücadelede para politikalarını tamamlayıcı ve güçlendirici bir rol üstlendiği kabul edilmektedir. Bu bağlamda, enflasyonist dönemlerde vergi sisteminde uygulanan parasal hadler ve oranlar, reel ekonomi üzerinde farklılaşan etkiler yaratmakta ve literatürde “enflasyonla vergileme” kavramı altında tartışılmaktadır. Türkiye’de son yıllarda artan enflasyon, hane halklarının tasarruf eğilimlerini dönüştürürken kamu maliyesini de gelir artırıcı düzenlemeler yapmaya yöneltmiştir. Bu düzenlemelerden biri, Türk lirası mevduatlardan alınan stopaj oranlarının artırılmasıdır. Mevduat stopajı, faiz gelirleri üzerinden kaynakta kesinti yoluyla tahsil edilen bir vergi olup bütçe gelirleri açısından önem arz etmektedir. Ancak yüksek enflasyon ortamında nominal faiz getirilerinden yapılan bu kesinti, tasarruf sahiplerinin reel getirisini azaltmakta ve dolaylı biçimde enflasyon vergisi niteliği kazanmaktadır. Bu çalışmanın amacı, TL mevduat stopaj oranlarındaki artışı enflasyonla vergileme perspektifinden analiz etmektir. Çalışmada ilk olarak enflasyon-vergileme ilişkisine dair teorik yaklaşımlar incelenmekte, ardından mevduat stopajının Türkiye’deki yasal ve tarihsel gelişimi ele alınmaktadır. Son aşamada ise 2023 yılında uygulamaya konulan stopaj artışının tasarruf sahipleri, finansal sistem ve kamu maliyesi üzerindeki muhtemel etkileri tartışılmaktadır. Böylece çalışma, enflasyonla vergileme literatürüne güncel bir katkı sunmayı ve maliye politikası tartışmalarına kavramsal bir çerçeve kazandırmayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Enflasyon, Vergileme, Mevduat Stopajı, Kamu Gelirleri, Tasarruf Davranışı.

*Gelir Uzmanı, Gelir İdaresi Başkanlığı, nursenacoskn@gmail.com ORCID: 0009-0004-7995-5690

Dijital Çağda Vergi İncelemesi: Kişisel Veri Bağlamında İnceleme

Güngör ÖZCAN*

ÖZET

Dijitalleşme ile ekonomik sektörlerde önemli teknolojik gelişmeler yaşanmıştır. Devletler dijitalleşme ile yaşanan yapay zeka, büyük veri, blok zincir gibi dijital unsurlara ayak uydurmak zorunda kalmışlardır. Devletlerin kamu faaliyetlerinde bulunmak için kamu hizmetlerinin finansmanında en önemli kalem vergilerdir. Vergilerin tahsilini kolaylaştırmak ve kayıt dışı ekonomiyle mücadelede dijitalleşme önemli bir araç konumundadır. Vergi incelemesinde bir yandan dijital teknolojiler kullanılırken diğer yandan kişisel veriler işlenmektedir. Çalışmanın konusu dijitalleşmeden yararlanan vergi incelemesinin mükelleflerin kişisel verilerinin işlenmesi kapsamında incelemek ve önerilerde bulunmaktır. Çalışma sonucunda hukuka uygunluk sebepleri ile gerçek ve tüzel kişilerin vergi mahremiyetine ilişkin veri işleme faaliyetlerinin hukuki çerçevesi ortaya konmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kişisel Veri, Vergi İncelemesi, Dijitalleşme.

*Doç. Dr., Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Maliye, Bütçe ve Mali Planlama, gungor.ozcan@cbu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-5966-5582

Türk Borçlar Hukuku Çerçevesinde Sürdürülebilirlik Klozlarına Genel Bir Bakış

Alper AKSU*

ÖZET

Ülkemizin Avrupa Birliği'ne entegrasyonu sürecinde, çevre alanındaki AB politikalarıyla mevzuat uyumunu sağlama yönünde bir sorumluluk üstlenilmiştir. Bu çerçevede, ülkemizde uluslararası çevre taahhütlerine verilen önem artmıştır. Ayrıca, sürdürülebilirliğe ilişkin küresel yaklaşımlardaki kuramsal ve pratik değişimler ile bu değişimlerin Türk politikalarına yansımaları dikkate alındığında, son yıllarda sürdürülebilirlik faaliyetlerinin arttığı söylenebilir. Sürdürülebilirliğe yönelik küresel arayış, ülkemizin kalkınma planlarını ve hukuki düzenlemelerini etkilemiştir. Özellikle, 9 Temmuz 2025 tarihli ve 32951 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 7552 sayılı İklim Kanunu, bu alanda önemli bir dönüm noktasıdır. Sürdürülebilirlik, başlangıçta bir kamu hukuku ve uluslararası politika kavramı iken, Paris Anlaşması gibi uluslararası taahhütler ve Avrupa Yeşil Mutabakatı gibi düzenlemelerle birlikte, özel hukuk aktörlerinin ve özellikle ticari işletmelerin gündemine girmiştir. Tedarik zincirlerinin küresel niteliği, şirketlerin yalnızca kendi faaliyetlerinden değil, aynı zamanda tedarikçilerinin ve iş ortaklarının çevresel ve sosyal performansından da sorumlu tutulmasına yönelik bir eğilim doğurmuştur. Bu sorumluluk, en somut ifadesini sözleşmeler aracılığıyla bulmaktadır. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nda sürdürülebilirlik ismen bir üst ilke olarak düzenlenmemiştir. Ancak bu durum, sürdürülebilirlik hedeflerinin sözleşmesel düzlemde korumasız olduğu anlamına gelmez. Zira başta Türk Borçlar Hukuku olmak üzere Türk özel hukukunun esnek ve genel nitelikteki temel kurumları, bu tür yeni nesil taahhütleri yorumlamak ve uygulamak için yeterli araçları sunmaktadır. Örneğin sözleşme özgürlüğü ve sınırları (TBK m. 26-27), genel işlem koşulları denetimi (TBK m. 20-25), tehlike sorumluluğu (TBK m. 71), aşırı ifa güçlüğü (TBK m. 138), ayıplı ifa (TBK m. 219 vd.), haksız rekabet (TTK m. 54 vd.) ve dürüstlük kuralı (TMK m. 2) gibi yerleşik kurumlar aracılığıyla, sürdürülebilirlik klozlarının sözleşmelere eklenmesi ve icra edilmesi için sağlam ve yeterli bir normatif çerçeve sunulmaktadır. Çalışmamızda öncelikle Türk Borçlar Hukuku kapsamında sözleşmelere eklenebilecek sürdürülebilirlik klozları belirlenecek ve kavramsal boyutlarıyla ele alınacak, sonrasında ise geçerlilik sınırları çizilmeye çalışılarak uygulanabilirlikleri incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Türk Borçlar Hukuku, Sürdürülebilirlik Klozları, Sözleşme Özgürlüğü, Geçerlilik.

*Dr. Öğr. Üyesi, Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Salihli İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, Ticaret Hukuku Anabilim Dalı, alper.aksu@cbu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2083-4208

Gelişmekte Olan Ülkelerde Kurumsal Yapı, Döviz Kuru ve Enflasyon: Panel Veri Analizi

Caner DEMİR*

ÖZET

Bu çalışmada döviz kuru ve kurumsal yapının enflasyon üzerindeki etkileri gelişmekte olan ülkeler özelinde ampirik olarak incelenmektedir. Döviz kurunda meydana gelen artışlar, özellikle hammadde ve aramalı ithalatı yoğun olan ülkelerde üretim maliyetlerini artırıcı bir etki göstermesi sebebiyle nihai ürün fiyatlarına da yansımakta ve enflasyon oranında artışlara yol açmaktadır. Üretim girdilerinin önemli bir miktarını ithalat yoluyla tedarik eden gelişmekte olan ülkelerde bu durum, makroekonomik istikrarsızlığa yol açan başlıca sorunlardan birini oluşturmaktadır. Ayrıca döviz kurunda meydana gelen artışlar, iktisadi aktörlerin beklentilerini de olumsuz yönde etkilemekte, yerli para birimi yerine döviz kuruna olan taleplerini artırmakta ve böylece döviz kuru daha da artabilmektedir. Bunun yanı sıra iktisat literatürü uzunca bir süredir ulusların kurumsal yapılarının iktisadi durumları için önemli bir belirleyici olduğunu tartışmaktadır. Politik çoğulculuk, fonksiyonel yönetim, bireysel özgürlükler, hukukun üstünlüğü gibi birçok açıdan kurumsal düzenin oturduğu ülkelerde makroekonomik problemlerin azalacağı gibi ekonomik gelişmenin de artış göstereceği öne sürülmektedir. Bu noktadan hareketle, bu çalışmada 2013-2024 dönemi için 84 gelişmekte olan ülkeyi kapsayacak şekilde bir panel veri seti oluşturulmuş ve döviz kuru hem de kurumsal yapıda meydana gelen değişimlerin enflasyon oranı üzerindeki etkileri, sistem-GMM dinamik panel tahmincisi aracılığıyla incelenmiştir. Yapılan çoklu tahmin sonuçlarına göre, döviz kurunda meydana gelen artışlar tüm modellerde enflasyon oranını artırmakta, politik hak ve sivil özgürlüklerde meydana gelen iyileşmeler ise enflasyon oranını azaltmaktadır. Daha ötesi, kurumsal yapıyı temsil eden değişkenler ile döviz kurunun çarpımından elde edilen etkileşim terimi katsayıları da tüm modeller için negatif ve istatistiki olarak anlamlı tahmin edilmiştir. Diğer bir ifadeyle döviz kurunda meydana gelen artışlar enflasyon oranını artırırsa da kurumsal yapının nispeten iyi olduğu ülkelerde bu etki diğerlerine kıyasla daha düşük bir oranda gerçekleşmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kurumsal yapı, enflasyon, döviz kuru, panel veri ekonometrisi.

*Doç. Dr., Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Salihi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü, İktisadi Gelişme ve Uluslararası İktisat, caner.demir@cbu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-3840-6335

Türkiye’de Demografik Değişimlerin Vergi Yüğü Üzerindeki Etkisi: 2000-2025 Dönem İncelemesi

Pelin MASTAR ÖZCAN*

ÖZET

Dünya nüfusu kümülatif olarak her yıl artmaya devam etmektedir. Son dönemde bu artış trendi yavaşlama eğilimi içerisine girmiştir. Bu noktada karşılaşılan durum, bir yandan doğumda beklenen yaşam süresinin uzaması diğer taraftan ise doğum hızının yavaşlamasıdır. Doğum hızının yavaşlaması; toplam nüfus içerisinde genç nüfusun payının azalmasına başka bir ifade ile nüfusun yaşlanmasına sebebiyet vermektedir. 65 yaş üstü bireylerin toplam nüfus içerisinde payının artması ekonomik ve sosyal sorunları beraberinde getirmektedir. Nüfusun kendini yenileme oranının düşmesi ülkelerin çözmesi gereken sorunların başında gelmektedir. Bu noktada devletler; uyguladıkları nüfus politikaları ile söz konusu soruna çözüm aramaya çalışmaktadırlar. Pek çok dünya ülkesinde olduğu gibi Türkiye’de de nüfusun yapısında yaşlılar lehine bir dönüşüm söz konusu olmuştur. Bu dönüşüm beraberinde bütçe üzerinde bir baskıyı getirmiştir. Bir taraftan sosyal harcamalar artarken diğer taraftan emekli sayısının artmasına bağlı olarak vergi gelirlerinde azalış söz konusu olmaktadır. Yaşlı nüfusun artış göstermesi ile birlikte istihdam seviyesinde de farklılaşmalar meydana gelmektedir. Yaşlı başka bir ifade ile bağımlı nüfusun çalışma çağındaki nüfus karşısında artış göstermesi iş gücünde azalışa neden olacaktır. İş gücündeki azalış ise doğrudan devletin elde edeceği vergi gelirlerini düşürecektir. Bu noktada vergi gelirlerindeki azalmayı bertaraf edebilmek için izlenecek yollardan biri yeni vergilerin ihdas edilmesi diğeri ise mevcut mükelleflerin üzerindeki vergi yükünün arttırılmasıdır. Her iki yöntemde avantaj ve dezavantajlara sahiptir. Bu kapsamda çalışmada, öncelikle 2000-2025 yılları arasında Türkiye’de yaşanan demografik dönüşüm süreci değerlendirilecek sonrasında ise bu değişimlerin söz konusu dönemde vergi yükü üzerindeki etkisi değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Demografi, Vergi, Vergi Yüğü.

*Doç. Dr., Manisa Celal Bayar Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Maliye Bölümü, pelin.mastar@cbyu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9103-4131

Tanzimat Sonrası Osmanlı Vergi Sistemi: Modern Mali Yapıya Geçişin Dinamikleri

Murat AYDIN*

ÖZET

Osmanlı İmparatorluğu'nun mali yapısında Tanzimat (1839) ile başlayan reform süreci, vergi sisteminde köklü bir dönüşümü beraberinde getirmiştir. Klasik dönemde devlet gelirlerinin temelini oluşturan iltizam ve örfi vergiler hem merkezi mali yapının sürdürülebilirliği hem de toplumsal adalet açısından ciddi sorunlar barındırmaktaydı. Tanzimat Fermanı ile vergide kanunilik, eşitlik ve adalet ilkelerinin ilan edilmesi, Osmanlı maliyesinin modern mali devlet anlayışına yaklaşmasında dönüm noktası olmuştur. Bu çalışmanın amacı, Tanzimat sonrası Osmanlı vergi sisteminde yaşanan dönüşümü literatür ışığında incelemek ve reformların mali modernleşme ile mali egemenlik üzerindeki etkilerini bütüncül bir çerçevede değerlendirmektir. Araştırma, nitel bir literatür incelemesi yöntemine dayanmaktadır. Osmanlı maliyesine ilişkin temel kaynakların yanı sıra ikincil literatürde öne çıkan akademik çalışmalar sistematik olarak incelenmiş, elde edilen bulgular kamu maliyesi teorisinin temel ilkeleri (vergi adaleti, mali merkezileşme, kamu gelirleri ve harcamalarının düzeni, mali modernleşme ve mali egemenlik) çerçevesinde tematik olarak sınıflandırılmıştır. Böylece, Tanzimat sonrası vergi reformlarının hem iç dinamikler hem de dış müdahaleler bağlamında nasıl şekillendiği karşılaştırmalı bir yaklaşımla ortaya konulmuştur. Bulgular, Tanzimat sonrası dönemde Osmanlı vergi sisteminin önemli ölçüde modernleştiğini göstermektedir. Vergi adaleti ilkesinin ilanı, vergi muafiyetlerinin kaldırılması ve keyfi uygulamaların sınırlandırılması bu sürecin temel adımları olmuştur. Bununla birlikte, özellikle aşar vergisinin yapısal adaletsizliği ve temettüat sayımlarının başarısızlığı gibi uygulama sorunları, eşitlik hedeflerinin tam anlamıyla gerçekleşmesini engellemiştir. Mali merkezileşme konusunda ise iltizamın sınırlandırılması, muhassıllık ve sandık emniyeti gibi uygulamalarla devletin gelir kapasitesi artırılmış; Maliye Nezareti, modern bütçe süreci ve Bank-ı Osmanî gibi kurumlar mali modernleşmeyi desteklemiştir. Ancak dış borçlanma süreci, 1875 moratoryumu ve 1881'de kurulan Düyûn-ı Umûmiye İdaresi, Osmanlı mali egemenliğini ciddi biçimde sınırlandırmış; böylece içeride merkezileşme ve kurumsallaşma sağlanırken, dışarıda mali bağımlılık derinleşmiştir. Sonuç olarak Tanzimat sonrası Osmanlı vergi reformları, modern mali devletin kurumsal temellerini atmış, ancak toplumsal direnç, teknik-idari yetersizlikler ve dış müdahaleler nedeniyle tam anlamıyla sürdürülebilir bir mali düzen oluşturmamıştır. Bu tarihsel deneyim, günümüz kamu maliyesi tartışmaları için de önemli dersler sunmaktadır: vergi adaleti, mali kapasite ve mali egemenlik ilkeleri birlikte ele alınmadığında, mali modernleşme eksik ve kırılğan kalmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı maliyesi, Tanzimat, vergi sistemi, mali modernleşme, mali egemenlik.

*Doç. Dr., Uşak Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Muhasebe ve Finans Yönetimi Bölümü, murat.aydin@usak.edu.tr, ORCID: 000-0002-7211-5208

Enerji Güvenliğinin Yeni Paradigması: Karbon Vergileri ve Emisyon Ticaret Sistemlerinin Etkisi

Murat ATİK*
Kemal KÖKSAL**

ÖZET

Karbon vergileri ve Emisyon Ticaret Sistemleri (ETS), iklim değişikliğiyle mücadelede temel araçlar olarak görülürken, enerji güvenliği ile olan ilişkileri giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Enerji güvenliği literatürü, arzın sürekliliği, fiyat istikrarı ve dışa bağımlılığın azaltılması gibi unsurları içerirken, karbon politikaları bu unsurları dönüştürücü bir rol oynamaktadır. Neo-klasik enerji güvenliği yaklaşımı, fosil yakıt ithalatına bağımlılığın azaltılmasını temel öncelik olarak kabul ederken; sürdürülebilirlik odaklı yaklaşımlar, yenilenebilir enerji yatırımları ve enerji verimliliği politikalarının önemini vurgulamaktadır. Bu çalışmada, 2000-2023 döneminde 36 ülkeye ait veriler kullanılarak, karbon politikalarının enerji güvenliği üzerindeki etkileri Panel ARDL yöntemi aracılığıyla araştırılmıştır. Bulgular, uzun vadede karbon politikalarının enerji ithalatını azaltarak enerji güvenliğini güçlendirdiğini ortaya koymaktadır. Özellikle yenilenebilir enerji kullanımının artması, fosil yakıt tüketiminin azalması ve enerji yoğunluğunun düşürülmesi yoluyla dışa bağımlılığın azaldığı görülmüştür. Karbon politikalarının negatif katsayısı, bu politikaların enerji güvenliğiyle uyumlu bir şekilde işlediğini teyit etmektedir. Kısa vadede ise etkiler sınırlı olup yalnızca enerji yoğunluğunun ithalat bağımlılığını artırdığı saptanmıştır. Ayrıca, hata düzeltme mekanizması sonuçları, enerji piyasalarında kısa dönem dengesizliklerin hızla giderildiğini göstermektedir. Sonuç olarak, karbon fiyatlandırma politikaları çevresel sürdürülebilirlik kadar enerji güvenliği açısından da stratejik bir araçtır. Bulgular, karbon politikalarının yalnızca emisyon azaltım hedeflerine hizmet etmediğini, aynı zamanda ülkelerin enerji bağımsızlığına katkı sunduğunu ve küresel ölçekte enerji dönüşümünü desteklediğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Enerji Güvenliği, Karbon Politikaları, Yenilenebilir Enerji Dönüşümü, Panel ARDL.

*Doç. Dr., Kocaeli Sağlık ve Teknoloji Üniversitesi, muratatik@hacettepe.edu.tr, ORCID: 0000-0002-5150-0203

**Doç. Dr., Akdeniz Üniversitesi, Serik İşletme Fakültesi, kemalkoksal@akdeniz.edu.tr, ORCID: 0000-0001-7653-1762

Siyasal Rejim Değişimlerinin Maliye Politikalarına Etkisi: Türkiye Üzerine Tarihsel ve Kurumsal Bir İnceleme

Murat AYDIN*

ÖZET

Bu çalışma, Türkiye’de 1980 sonrası uygulanan maliye politikalarının siyasal rejimlerle olan ilişkisini tarihsel kurumsalcı bir perspektifle ele almaktadır. Çalışmanın temel argümanı, maliye politikalarının yalnızca ekonomik istikrar aracı değil, aynı zamanda siyasal rejimlerin niteliğini belirleyen ve yönetim kalitesini doğrudan etkileyen bir unsur olduğudur. Analiz, üç dönem üzerinden yürütülmüştür: 1980–2001 arası yapısal uyum ve neoliberal dönüşüm; 2002–2017 arası parlamenter sistemde mali disiplinin kurumsallaşması; 2017 sonrası ise başkanlık sistemi ve yürütme merkezli bütçe yönetimi. 1980 sonrası dönemde, 24 Ocak Kararları ve askeri darbe sonrası uygulanan neoliberal politikalar, kamu maliyesinde dönüşüm oluşturmuş, ancak 1990’larda artan kamu harcamaları, siyasi istikrarsızlık ve koalisyon hükümetleri, kamu açıklarını ve borç yükünü artırmıştır. 1994 ve 2001 krizleri, mali disiplinin kırılganlığını ortaya koymuştur. Bu dönemde yürütme ağırlığı artarken, yasama denetimi ve toplumsal meşruiyet zayıflamıştır. 2002–2017 arası dönemde, Adalet ve Kalkınma Partisi tek parti iktidarı altında IMF destekli reformlar ve mali disiplin politikaları uygulanmış, bütçe açıkları hızla daraltılmış, faiz dışı fazla verilmiş ve kamu borcu/GSYH oranı Maastricht kriterlerine yaklaşacak ölçüde azaltılmıştır. Ancak bu süreçte parlamentonun bütçe süreçlerindeki rolü gerilemiş, yürütme organının ağırlığı artmıştır. Bu dönem, mali disiplinin kurumsallaştığı, fakat demokratik denetim mekanizmalarının zayıfladığı bir evre olarak öne çıkmaktadır. 2017 sonrası Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi, maliye politikalarının yürütme kontrolünde yoğunlaştığı yeni bir dönemi başlatmıştır. Bütçe kararları, Cumhurbaşkanlığı kararnameleri ve ek ödeneklerle şekillendirilmiş; TBMM’nin denetim kapasitesi daralmıştır. COVID-19 pandemisi, enerji fiyatları, seçim ekonomisi ve depremler gibi faktörler, genişlemeci politikaları tetiklemiş; bütçe açıkları ve faiz dışı dengede bozulmalar yaşanmıştır. 2023–2024 verileri, bütçe açığının GSYH’nin %4,8’ine, faiz dışı açığın %2,2’ye çıktığını; faiz harcamalarının bütçedeki payının ise %15’in üzerine yükseldiğini göstermektedir. Çalışma, maliye politikalarının siyasal rejimlerle kurumsal bir etkileşim içinde olduğunu ortaya koymaktadır. Parlamenter sistemde görece kolektif karar mekanizmaları ve mali disiplin ön plandayken, başkanlık sistemiyle birlikte merkezîyetçi ve yürütme ağırlıklı bir mali yapı oluşmuştur. Bu dönüşüm, maliye politikalarının şeffaflık ve hesap verebilirlikten uzaklaşarak siyasal iktidarın kısa vadeli önceliklerine tabi hale geldiğini göstermektedir. Sonuç olarak Türkiye deneyimi, maliye politikalarının ekonomik olduğu kadar siyasal bir araç olduğunu; rejim değişikliklerinin bütçe süreçlerini, kurumsal şeffaflığı ve demokratik denetimi doğrudan etkilediğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Maliye politikası, siyasal rejim, bütçe açığı, kurumsal dönüşüm.

*Doç. Dr., Uşak Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Fakültesi, murat.aydin@usak.edu.tr, ORCID: 0000-0002-7211-5208

Emeklilerde Kredi Kartı Kullanımı ve Tüketim Davranışları Arasındaki Farklılıklar

Serhat ÇAKMAK*

ÖZET

Ödeme teknolojilerindeki hızlı dönüşüm, paranın işlevlerine ilişkin Adam Smith ve Milton Friedman gibi iktisatçıların sunmuş olduğu klasik çerçeveyi önemli ölçüde yeniden şekillendirmiştir. Özellikle kredi kartı kullanımındaki artış, harcama kalıplarını belirgin biçimde farklılaştırmıştır. Bu çalışma, emekli nüfus içinde kredi kartı kullananlar ile kullanmayanlar arasındaki tüketim farklılıklarını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Çalışma, Türkiye İstatistik Kurumu'nun B Grubu Mikro Veri Seti olan Hanehalkı Bütçe İstatistikleri 2015-2019 yatay kesit verilerini kullanarak, Amaca Yönelik Kişisel Tüketim Sınıflaması (COICOP) çerçevesinde tüketim harcaması paylarının tanımlayıcı karşılaştırmalarını incelemektedir. Bulgular, hane reisi emekli olan ve hane içinde kredi kartı kullanılmayan hanelerde gıda, konut ve sağlık gibi temel harcama kalemlerinin toplam harcamalar içindeki payının daha yüksek olduğunu göstermektedir. Buna karşılık, COICOP'un kalan dokuz ana grubunda kredi kartı kullanımının bulunduğu hanelerde harcama paylarının göreceli olarak daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Elde edilen bulgulara göre, emeklilerin olduğu hanehalklarında kredi kartı sahipliği/kullanımı ile harcama kompozisyonu arasında anlamlı bir farklılaşma olduğunu gösteren tanımlayıcı kanıtlar elde edilmiştir. Bu tanımlayıcı sonuçlara göre, kredi kartı kullanılmayan hanelerin bütçelerinde gıda, konut, sağlık gibi erdemli mallara olan talebin görece daha fazla olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Emekliler, Kredi Kartı Kullanımı, Tüketim Davranışları.

*Arş. Gör. Dr., Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Salihi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü, İktisadi Gelişme ve Uluslararası İktisat ABD, serhat.cakmak@cbu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-5777-3341

Dijital Çağda Yeni Çalışma Biçimlerinin İşgücü ve Ücretlendirme Politikalarına Etkisi

Kemal EROĞLUER*

ÖZET

Sanayi devrimiyle birlikte ekonomik sistem yeniden yapılanarak tarım toplumundan sanayi toplumuna geçişin başlangıcını oluşturmuştur. Yeni ekonomik sistemde çalışma hayatı, işçilerin çalışma şekilleri, yeni işçiler olarak özellikle çocukların ve kadınların kullanılması işgücünün yapısını ve beklentilerini değiştirmiştir. Taylor, Fayol ve Weber gibi klasik düşünürler ile çağdaşları olan bilim insanlarının işgücü, iş süreçleri ve iş yaşamına yönelik yaptıkları çalışmalar ile iş yaşamının standartlaştırılarak daha fazla kontrol altına alınması ve aynı zamanda uygulama sonuçlarının yayınlanması yönetimi bir bilim haline getirmiştir. Örgütler günümüz dünyasının diğer bir ifade ile örgütlü toplumun temel unsurunu oluşturmaktadır. Örgütlerin temel unsuru olan ve işgücünü oluşturan çalışanların motivasyonu ve buna bağlı olarak örgütsel başarının temel unsurları arasında yer alan ve insan kaynakları yönetiminin önemli bir unsuru olan ücretlendirme her dönem ön planda olmuş, adil bir ücretlendirmenin önemi her daim vurgulanmıştır. Bununla birlikte bilgi çağının önemli getirilerinden birisi de çalışma biçimlerinde yaşanan değişimdir. Ekonomik, sosyal ve kültürel gelişmelerin temelini oluşturan bilimsel ve teknolojik gelişmeler iş yaşamı üzerinde de etkili olmuş, çalışanlar açısından teknoloji kullanımı işte kas gücü kullanımını azaltırken esnek işgücü kavramının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu durum işgücünden beklentileri artırmıştır. Küreselleşme ile yeni bir sürece giren sanayi ve iş yaşamı maliyetlerin azaltılması, rekabet gücü elde etme, karşılıklı beklentiler ve işverenlerin alternatif arayışları ile çalışanlar üzerinde giderek daha çok baskı yaratmaktadır. Buna bir de küresel ekonomik dalgalanmalardan kaynaklanan enflasyonist ortamlar ile ücretlere yönelik politikalarda yaşanan değişimler de eklendiğinde bu durum bir yandan çalışanların gelirlerinin düşmesine neden olurken diğer yandan paranın alım gücünün düşmesi sonucu çalışanların mutlulukları ve motivasyonları olumsuz yönde etkilenmektedir. Bu çalışma ile işgücü, ücretlendirme ve yeni çalışma biçimlerinin ilişkisi incelenerek yöneticilere, çalışanlara ve iş dünyasına faydalı olacağı ve yol göstereceği değerlendirilen sonuçlara ulaşmak ve öneriler sunmak amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: İşgücü, Ücretlendirme, Yeni Çalışma Biçimleri.

*Doç. Dr., İstanbul Atlas Üniversitesi, İşletme Bölümü (İngilizce), kemal.erogluer@atlas.edu.tr, ORCID: 0000-0002-2456-5140

Yeni Çalışma Biçimleri ve ROWE Modeli

Recep Caner ERSELCAN*

ÖZET

Günümüz iş dünyası, dijitalleşme, küreselleşme ve özellikle Covid-19 pandemisinin etkileriyle birlikte radikal bir dönüşüm sürecinden geçmektedir. Çalışma biçimlerinin yeniden tanımlanması, yalnızca mekânsal esnekliği değil, aynı zamanda zaman yönetimi, performans ölçütleri ve çalışan motivasyonu gibi insan kaynakları yönetiminin (İKY) temel unsurlarını da etkilemektedir. Bu bağlamda “Yeni Çalışma Biçimleri” kavramı, esnek, hibrit, uzaktan ve proje bazlı çalışma düzenlerini kapsayarak işgücünün dinamiklerini yeniden şekillendirmektedir. Bu dönüşüm, örgütlerin verimlilik, yenilikçilik ve çalışan bağlılığı gibi kritik alanlarda farklı yönetim modellerine yönelmesini zorunlu kılmaktadır. Bu yeni paradigmada öne çıkan yaklaşımlardan biri ROWE (Results-Only Work Environment – Sonuç Odaklı Çalışma Ortamı) modelidir. ROWE, çalışanların iş süreçlerinde geçirdikleri zamandan ziyade elde ettikleri sonuçlara odaklanan ve performans değerlendirmesini çıktı temelli gerçekleştiren bir modeldir. Böylece çalışanlara, görevlerini nasıl, nerede ve ne zaman yerine getirecekleri konusunda yüksek düzeyde özerklik sağlanırken, örgütsel hedeflere ulaşma sorumluluğu da artırılmaktadır. ROWE modeli, geleneksel çalışma biçimlerinde sıklıkla karşılaşılan yüzyüze-yönetim, katı mesai saatleri ve mekân bağımlılığı gibi kısıtlamaları ortadan kaldırarak iş yaşamında esneklik ve verimlilik dengesini güçlendirmektedir. Alan yazında, ROWE’nin iş tatmini, motivasyon ve iş-yaşam dengesi üzerindeki olumlu etkileri vurgulanmakta; aynı zamanda örgütlerin sürdürülebilir rekabet avantajı elde etmesine katkıda bulunduğu belirtilmektedir. Bununla birlikte ROWE’nin uygulanabilirliği; örgüt kültürü, sektör özellikleri, yönetsel yaklaşımlar ve çalışanların bireysel farklılıklarıyla doğrudan ilişkilidir. Bu bildiride, yeni çalışma biçimlerinin evrimi ile ROWE modelinin örgütler ve çalışanlar açısından sunduğu fırsatlar ve sınırlılıklar tartışılacaktır. Ayrıca ROWE’nin İKY politikalarına entegrasyonu, performans yönetimi süreçlerindeki rolü ve çalışan bağlılığına etkileri ele alınarak, geleceğin çalışma kültürüne ilişkin öngörüler sunulacaktır. Çalışma, sonuç odaklı yaklaşımların iş dünyasında yarattığı dönüşümün anlaşılmasına katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yeni Çalışma Biçimleri, ROWE Modeli, İnsan Kaynakları Yönetimi, Performans Yönetimi.

*Dr., Bağımsız Araştırmacı, İşletme, cerselcan@hotmail.com, ORCID: 0000-0001-6561-8563

Finansallaşmanın Fonksiyonel Gelir Dağılımı Üzerindeki Etkisi: Türkiye Örneği

Günsenin ALTINKAYNAK*

Mustafa Ozan YILDIRIM**

ÖZET

1980'lerden bu yana, ücret payları çoğu gelişmiş ve gelişmekte olan ekonomide önemli ölçüde azalmıştır. Bu eğilimin belirleyicilerini inceleyen literatür giderek genişlerken, finansallaşma üzerine yapılan sınırlı sayıda çalışma ağırlıklı olarak gelişmiş ekonomilere odaklanmıştır. Bu makale, ARDL sınır testi yaklaşımını kullanarak 1990-2020 yılları arasında Türkiye'de finansallaşma ile ücret payı arasındaki ilişkiyi araştırmayı amaçlamaktadır. Çalışmada üç farklı finansallaşma kanalı ele alınmaktadır: sektörel kompozisyonun değişimi, sermaye piyasalarında artan rekabet ve hanehalkının finansallaşması. Bulgular, finansallaşmanın ücret payları üzerinde uzun vadede önemli bir olumsuz etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Bu etki, en tutarlı ve güçlü şekilde hanehalkı borçluluğunun artmasından kaynaklanırken, diğer kanallar model spesifikasyonuna duyarlılık göstermektedir. Buna ek olarak çalışma; doğrudan yabancı yatırım girişleri hariç küreselleşmenin, iş gücü piyasası kurumlarının zayıflamasının, refah devletinin geri çekilmesinin ve teknolojik değişimin ücret paylarını belirleyen önemli ve uzun vadeli etkenler olmayı sürdürdüğünü güçlü bir şekilde ortaya koymaktadır. Bulgular, finansal piyasaların düzenlenmesi, spekülasyon faaliyetlerinin sınırlandırılması, kritik hizmetlerin kamu tarafından yeniden sağlanması ve işgücü piyasası kurumları ile refah devleti mekanizmalarının güçlendirilmesinin, finansallaşmanın olumsuz dağıtım etkilerini hafifletmek için önemli olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Finansallaşma, Ücret Payı, Fonksiyonel Gelir Dağılımı, ARDL.

*Arş. Gör., Pamukkale Üniversitesi, Ekonomi Bölümü, İktisadi Gelişme ve Uluslararası İktisat, galtinkaynak@pau.edu.tr, ORCID: 0000-0001-8128-396X

**Doç. Dr., Pamukkale Üniversitesi, Ekonomi Bölümü, İktisat Politikası, moyildirim@pau.edu.tr, ORCID: 0000-0001-7982-4181

Sürdürülebilirlikte Finansal Destek Mekanizmasının Önemi

Osman Murat KOÇTÜRK*

Tuba Esra BASKAK**

ÖZET

Sürdürülebilir tarım, yalnızca üretim süreçleri ile değil, aynı zamanda finansal destek mekanizmaları ve istihdam yapısıyla da ilişkilidir. Finansal araçların etkinliği, tarım sektörünün katma değer üretme kapasitesi ve istihdam sürdürülebilirliği açısından kilit rol oynamaktadır. Bu çalışmada, tarımsal sürdürülebilirlikte finansal destek mekanizmalarının önemi incelenmektedir. Finansal destek mekanizması göstergesi olarak tarımsal krediler, sürdürülebilirlik göstergesi kapsamında da tarımdaki katma değer ve tarımsal istihdam değişkenleri kullanılmıştır. Seçilmiş 6 OECD ülkesine ait verilerin kullanıldığı çalışma, 1999 ile 2021 yıllarını kapsamakta olup değişkenler arasındaki ilişki tespiti için Toda-Yamamoto nedensellik testi yapılmıştır. Analiz bulguları, katma değerden hem tarımsal krediye hem de istihdama doğru tek yönlü nedensellik ilişkisi olduğunu, ayrıca tarımsal istihdam ile krediler arasında çift yönlü nedensellik bulunduğunu göstermektedir. Sonuç olarak, tarımda önemli bir finans desteği olan tarımsal kredilerin, tarımsal sürdürülebilirliğe doğrudan ve dolaylı bir katkısının bulunduğu ortaya konulmaktadır. Sürdürülebilir tarım politikalarının oluşturulmasında tarımdaki katma değeri arttırmaya yönelik stratejilerin, finansal destek mekanizmalarının etkinliğinin ve tarımsal istihdamın birbirlerini etkilediği anlaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Tarımsal Destek, Büyüme, İstihdam, Nedensellik Analizi.

*Prof. Dr., Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Uluslararası Ticaret ve Finansman Bölümü, Uluslararası Finansman, murat.kocuturk@cbu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-6280-275X

**Dr. Öğr. Üyesi, Manisa Celal Bayar Üniversitesi, İktisat Bölümü, İktisat Politikası Anabilim Dalı, tuba.baskak@cbu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-8074-5031

Kripto Para Literatürünün Evrimi: Bibliyometrik Bir Analiz (2010-2025)

Shujaat SHAHİDLİ *

Mehmet Kadri GÜLTEKİN **

ÖZET

Kripto paralar, 2009 yılında Bitcoin'in ortaya çıkışıyla birlikte yalnızca finansal piyasaları değil, aynı zamanda ekonomi politikalarını, teknoloji uygulamalarını ve toplumsal ilişkileri de köklü biçimde etkilemiştir. Son on beş yılda bu alanda üretilen akademik yayınların sayısı hızla artmış, kavram çok disiplinli bir inceleme alanı hâline gelmiştir. Bu çalışmanın amacı, kripto para literatürünün 2010–2025 yılları arasındaki gelişimini bibliyometrik yöntemle incelemektir. Araştırmada Scopus veri tabanından elde edilen makaleler Vosviewer yazılımı aracılığıyla analiz edilmiştir. Çalışmada öncelikle yayınların yıllara göre dağılımı, en üretken yazarlar, kurumlar ve ülkeler belirlenmiş; ardından anahtar kelime eşgörünümü (co-occurrence) analiziyle literatürdeki temel araştırma kümeleri ortaya çıkarılmıştır. Bulgular, kripto para araştırmalarının “blockchain teknolojisi”, “finansal piyasalar”, “dijital para birimleri” ve “para politikaları” etrafında yoğunlaştığını; son yıllarda ise “merkez bankası dijital paraları (CBDC)” ve “sürdürülebilir finans” temalarının yükselişte olduğunu göstermektedir. Sonuç olarak bu çalışma, kripto para araştırmalarının evrimini haritalandırarak hem mevcut eğilimleri hem de gelecekteki araştırma fırsatlarını ortaya koymakta, literatüre bütüncül bir bakış açısı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kripto para, Blockchain, Dijital para birimleri, Bibliyometrik analiz, Para politikaları.

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Celal Bayar Üniversitesi, Yönetim ve Organizasyon Bölümü İşletme Anabilim Dalı sahidlii333@gmail.com, ORCID: 0009-0004-1210-1332

**Yüksek Lisans Öğrencisi, Celal Bayar Üniversitesi, Yönetim ve Organizasyon Bölümü İşletme Ana Bilim Dalı, mkgltknnn@outlook.com, ORCID: 0009-0001-1650-249X

Bankacılık Sistemlerinde Kimlik Hırsızlığı Fiilinin 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Kapsamında Değerlendirilmesi

İmge KUZGUN*

ÖZET

Günümüzde bankacılık sistemlerinde kimlik hırsızlığı fiili, dijital teknolojilerin hızla gelişimi ve finansal işlemlerin dijital ortama taşınmasıyla önemli bir hukuki ve toplumsal sorun haline gelmiştir. Bankacılık işlemlerinde özellikle ATM ve mobil uygulamalar üzerinden gerçekleştirilen işlemlerde; kişisel verilerin rızasız paylaşımı, dolandırıcılık ve veri manipülasyonu gibi hatalarla sıklıkla karşılaşmaktadır. Kimlik hırsızlığı kavram olarak; bir kişinin ayırt edici kimlik bilgilerinin, bir menfaat elde etmek veya suç işlemek amacıyla mağdurun rızası olmadan hukuka aykırı olarak işlenmesidir. Failin, elde ettiği verileri başka suçları işlemek amacıyla kullanması veya bu verileri menfaat sağlayacak şekilde işlemesi halinde ceza sorumluluğu doğar. Kimlik hırsızlığı, amaç suç teşebbüs aşamasında kalsa dahi tamamlanmış kabul edilmelidir. Mukayeseli hukuk bakımından kimlik hırsızlığı, bazı ülkelerde kendine özgü bir suç tipi olarak düzenlenmişken, diğer ülkelerde mevcut kanunlardaki farklı suç tipleri üzerinden çözüme kavuşturulmaya çalışılmıştır. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda ise bu fiil, bağımsız suç tipi olarak düzenlenmemiş; kişisel verilerin hukuka aykırı olarak kaydedilmesi (m. 135) ve verilmesi (m. 136) ile dolandırıcılık (m. 157 vd.), sahtecilik (m. 204 vd.) bilişim sistemine girme (m.243) ve devamındaki bilişim alanındaki suçlar kapsamında değerlendirilmiştir. Kimlik hırsızlığı tarihte, elektronik posta adreslerinin mağdurun rızası olmadan ele geçirilmesiyle ortaya çıkmış, günümüzde banka hesapları, parolalar, biyometrik veriler gibi çok sayıda kişisel verinin hukuka aykırı ele geçirilmesini kapsamaktadır. Identity Theft Resource Center'in (Kimlik Hırsızlığı Araştırma Merkezi), bu tür kimlik hırsızlığı fiillerinin önüne geçmek için vermiş olduğu tavsiyelerden biri ATM'nin hiç kullanılmamasıdır. Ancak günümüzde bu tavsiyenin uygulanması pek mümkün olmadığından, ATM kullanımı ile ilgili ortaya çıkan hukuka aykırı fiillerde, ceza hukukunun devreye girmesi kaçınılmaz olmaktadır. Kimlik hırsızlığı birden fazla aşamadan oluşur: İlk olarak mağdura ait veriler ele geçirilir, sonrasında bu veriler suç işlemek veya menfaat temin etmek üzere kullanılır. Kişisel verilerin satılmasına yönelik bir pazarın oluşması ve söz konusu verilerin karaborsada paylaşılması, kripto finansal işlemler dahil birçok yeni sorunun ortaya çıkmasına yol açmaktadır. Türk Ceza Hukukundaki mevcut düzenlemelerde, kimlik hırsızlığı fiiline ilişkin cezai yaptırımlar içtima hükümleri gereği, birden fazla suçun birleşik olarak tatbik edilmesiyle uygulanmaktadır. Ancak gerek bilişim sistemlerindeki hızlı teknolojik değişim, gerek verilerin kolayca çoğaltılıp yayılabilmesi, ileride sürdürülebilir ve etkin bir bankacılık sistemi için daha açık ve özel düzenlemelerin gerekliliğini ortaya koymaktadır. İstikrarlı ve sürdürülebilir bir finansal sistemin oluşturulması için, kimlik hırsızlığı fiilini doğrudan düzenlemeyi amaç ve kapsamı haline getiren bağımsız bir suç tipinin mevzuatta yer alması, bankacılık teknolojileriyle uyumlu yeni politikalar geliştirilmesi ve disiplinler arası işbirliği zorunludur. Bu bütüncül yaklaşım, hem bireyin temel haklarını hem de mali yapının bütünlüğünü koruyan stratejik bir adım olacaktır.

Anahtar Kelimeler: 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu, Kimlik Hırsızlığı, İçtima, Kişisel Verilerin Korunması, Dolandırıcılık, Bilişim Alanındaki Suçlar, Veri Güvenliği, Bankacılık Sistemleri, Finansal Sürdürülebilirlik, Mobil Bankacılık.

*Öğr. Gör. Dr., İzmir Kavram Meslek Yüksekokulu, Büro Hizmetleri ve Sekreterlik Bölümü, Mahkeme Büro Hizmetleri Programı, imge.kuzgun@kavram.edu.tr, ORCID: 0000-0002-6184-881X

Otomotiv Sektörü Rekabetçiliğinin Döviz Getirisi Bağlamında Küresel Lider İhracatçı Ülkeler Üzerinden İncelenmesi

Jawahir AITEMRAN*
Ahmed Yusuf SARIHAN**

ÖZET

İhracat, ülkeler için önemli bir döviz kaynağını teşkil etmektedir. Bu yabancı para girişini sürdürebilmek amacıyla devletler ihracatlarını teşvik etmekte ve devamlı olarak büyümeye çalışmaktadırlar. Haliyle global anlamda ciddi bir rekabet ortamı gelişmiştir. Ricardo, Karşılaştırmalı Üstünlükler Teorisi'nde, ülkelerin üretebildikleri her ürünü üretmeye çalışmak yerine, göreceli olarak rekabette üstün oldukları ürünler üzerinde yoğunlaşıp bunları dışarıya sunmaları, diğer ürünleri ise dışarıdan tedarik etmeleri gerektiğini savunmuştur. Bu bağlamda, otomotiv sektörü, hem Türkiye'de hem de dünya çapında büyük ihracat rakamlarına ulaşarak sürdürülebilir ekonomik büyümeye katkı sunan lokomotif sektörlerden biri olmayı başarmıştır. Söz konusu sektör bazında dış ticaret faaliyetinde bulunan ülkeler, yıllar içinde konumlarını korumaya çalışarak sürdürülebilir bir rekabet avantajı elde etmeyi hedeflemektedirler. Bu çalışmada, otomotiv ihracatını yapan ülkelerin 2019-2024 yılları arasında rekabet durumları analiz edilmiştir. Çalışmada, TradeMap'ten otomotiv ihracatını gerçekleştiren 50 tane ülkenin ihracat verileri çekilerek söz konusu yıllar için açıklanmış karşılaştırmalı üstünlükler endeksleri hesaplanmıştır. Elde edilen skorlar sayesinde ülkeler, göreceli olarak otomotiv sektörü anlamında rekabet üstünlüğüne sahip olup olmadıklarına göre iki sınıfa ayrılmıştır. Sonuçlar, Slovakya'nın göreceli olarak en yüksek rekabet skorunu yakalayıp koruyabildiğini açıklamıştır. Suudi Arabistan ve Avustralya en düşük skora sahip ülkeler olarak gösterilmiştir. Amerika Birleşik Devletleri ise, yıllar içinde rekabet üstünlüğünü kaybederken Estonya avantaj kazanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Otomotiv, Rekabet Analizi, Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler Endeksi.

*YL Öğrencisi, Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi, Uluslararası Ticaret ve Lojistik ABD, jawahiraitemran@org.bandirma.edu.tr ORCID

**Doç. Dr., Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi, Uluslararası Ticaret, asarihan@bandirma.edu.tr, ORCID: 0000-0001-7119-9852

Paranın Evrimi ve Dijitalleşme: Dijital ve Kripto Paraların Para Politikası Üzerindeki Etkisi

Mustafa TÜRKMENOĞLU*
İbrahim YILDIRIMÇAKAR**

ÖZET

Toplumların ekonomik faaliyetlerinin temelinde mal ve hizmet üretimi ve üretilen bu mal ve hizmetlerin satışı vardır. Mal ve hizmetlerin üretim ve satışında bir aracı unsur olarak paranın icadından önce takas (trampa) sistemi uygulanmıştır. Takas sisteminde, kullanılan mal ve hizmetlerin değerinin zamanla değişmesi, takasa konu olan malların taşınmasındaki güçlükler, malların korunamaması ve bölünememesi gibi çeşitli zorluklar takas sisteminin yerine paranın geçmesini zorunlu kılmıştır. Para, farklı toplumlarda ve zamanlarda çeşitli unsurlara değer atfedilerek kullanılmıştır. Para olarak değer atfedilen unsurlar, suyun bulunduğu alanlarda deniz kabuğu, savaşçıların maaşını ödemekte kullanılan tuz ve zamanla madenlerden çıkartılan değerli taş ve madenler olmuştur. Madenlerin arzının sınırlı olması devletlerin egemenliklerine dayanan fiat paraları ortaya çıkarmıştır. Günümüzde ise fiat para yanında kullanımı yaygın olmayan dijital ve kripto para türleri ekonomilerde yer bulmaya başlamıştır. Dijital para, fiat paraların dijital biçimi olup, bir merkez bankası ya da finansal kurum kontrolündeki paradır. Kripto paralar ise merkezi olmayan bir yazılım sisteminin işleyişini yönettiği bir dijital paradır. Kripto paraların bir sahibinin olmaması, bu paraları merkez bankalarının kontrolü dışında bırakmaktadır. Özellikle kripto paraların para politikalarını etkisiz kıldığı ve bu durumun merkez bankalarını önleyici tedbir olarak dijital para geliştirme yarışına ittiği ifade edilmektedir. Dolayısıyla merkez bankasının dijital para oluşturma çabası, para arzı üzerindeki kontrol gücünü kaybetmemek, senyoraj geliri elde etmek, büyümeye destek olmak, tam istihdam ve fiyat istikrarı gibi esas faaliyetlerinde etkin kalmaya çalışmaktır. Bu çalışma ile paranın tarihsel süreçte geçirdiği değişim, dijital ve kripto paraların para politikasından etkilenme durumları ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Dijital Para, Kripto Para, Merkez Bankası, Para Politikası.

*Dr. Öğr. Üyesi, , Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, İktisat Bölümü, İ.İ.B.F-İktisat Politikası Ana Bilim Dalı, Mail: mustafaturkmenoglu@yyu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-8556-6959

**Dr. Öğr. Üyesi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Erciş İşletme Fakültesi-İktisat Bölümü, Mail: ibrahimyildirimcakar@yyu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-1933-9798

Genç İşsizliği ve Ne Eğitimde Ne İstihdamda Olan Gençlerin Mali Yansımaları: Kamu Maliyesi Perspektifi

Engin ÖZTORNACI *

ÖZET

Genç işsizliği, günümüz ekonomilerinde giderek öne çıkan temel sorunlardan biri olarak görülmektedir. Ne eğitimde ne istihdamda ne de herhangi bir mesleki eğitim programında yer alan gençleri ifade eden NEET (Not in Education, Employment, or Training) grubu, yalnızca ekonomik değil aynı zamanda mali ve sosyal açılardan da ciddi sonuçlar doğurmaktadır. Eğitim ve beceri geliştirme süreçlerinin dışında kalan bu gençler, ekonomik büyüme potansiyelini zayıflatmakta, kamu maliyesine ise ek yükler getirmektedir. Bireysel düzeyde özgüven kaybı, beceri erozyonu ve sosyal dışlanma riski artarken; toplumsal düzeyde yoksulluk döngüsü ve eşitsizlikler derinleşmektedir. Bu nedenle yüksek NEET oranları, sürdürülebilir kalkınma ve sosyal refah açısından önemli bir tehdit oluşturmaktadır. Kamu maliyesi açısından bakıldığında genç işsizliği ve NEET sorunu hem gelir hem de harcama tarafında etkiler yaratmaktadır. Çalışma hayatına katılmayan gençler, gelir elde edemedikleri için vergi tabanını daraltmakta; dolaylı ve dolaysız vergilerden elde edilen gelirleri azaltmaktadır. Sosyal güvenlik sistemlerinde ise prim tabanı zayıflamakta, emeklilik sisteminin sürdürülebilirliği tehlikeye girmektedir. Öte yandan işsizlik ödenekleri, sosyal yardımlar ve eğitim destekleri gibi kalemlerde artış yaşanmakta ve kamu bütçesi üzerindeki baskı artmaktadır. Bu sorun yalnızca mali değil, aynı zamanda sosyal maliyetler de doğurmaktadır. Eğitimden kopan gençler zamanla insan sermayesini kaybetmekte, üretken kapasitelerini yitirmektedir. Bu durum uzun vadede ekonomik büyümeyi yavaşlatmakta, yoksulluk ve toplumsal huzursuzluğu artırmaktadır. Ayrıca NEET grubunun genişlemesi, sağlık ve güvenlik harcamalarının yanı sıra sosyal refah programlarının maliyetlerini de artırmaktadır. Genç işsizliğiyle mücadelede kamu maliyesi politikaları önemli bir rol oynamaktadır. Vergi indirimleri ve istihdam teşvikleri, gençlerin işgücü piyasasına girişini kolaylaştırmakta; kamu destekli staj ve mesleki eğitim programları beceri uyumsuzluklarını azaltmaktadır. Eğitim harcamalarının verimli kullanılması, gençlerin dijital ve yeşil beceriler edinmesini sağlamakta ve uzun vadede üretkenliği artırmaktadır. Sosyal yardımların ise hedefe yönelik tasarlanması önemlidir; aksi halde işgücüne katılımı caydırıcı etkiler ortaya çıkabilmektedir. Uluslararası örnekler, bu alanda yol gösterici olmaktadır. Avrupa Birliği'nin Gençlik Garantisi programı, gençlere eğitim, istihdam veya staj imkânı sunması açısından dikkat çekmektedir. Benzer şekilde uygulanan girişimcilik teşvikleri ve kamu-özel sektör iş birlikleri de genç işsizliğiyle mücadelede etkili sonuçlar vermektedir. Türkiye için bu deneyimlerden uyarlanabilecek politikalar, özellikle dijitalleşme ve yeşil dönüşümün sunduğu iş olanaklarına odaklanmaktadır. Sonuç olarak, genç işsizliği ve NEET sorunu, yalnızca ekonomik bir mesele değil, aynı zamanda mali, sosyal ve politik yönleriyle bütüncül bir yaklaşımla ele alınması gereken bir olgudur. Kamu maliyesi perspektifi, bu sorunun hem nedenlerini hem de sonuçlarını anlamak için güçlü bir analitik çerçeve sunmaktadır. Etkin maliye politikalarının uygulanması, gençlerin işgücü piyasasına entegrasyonunu güçlendirecek, kamu maliyesi üzerindeki yükleri azaltacak ve toplumsal refahın artmasına katkıda bulunacaktır.

Anahtar Kelimeler: Genç İşsizliği, NEET, Kamu Maliyesi, Mali Teşvikler, Sosyal Refah.

*Bilim Uzmanı, Dokuz Eylül Üniversitesi, ozornaci@deu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-0095-8916

İklim Değişikliği Risklerinin Bankacılık Sektörüne Etkileri ve Yeşil Bankacılık Uygulama Örnekleri

İpek Yeniay HATİPOĞLU*
Makbule MÜFTÜOĞLU**

ÖZET

İklim değişikliği, günümüzün en önemli küresel sorunlarından biri olup, finansal sistemler ve özellikle bankacılık sektörü üzerinde giderek artan riskler oluşturmaktadır. Bu çalışma, iklim değişikliğinin bankacılık sektörüne yönelik fiziksel ve geçiş risklerini kapsamlı bir literatür taraması ve mevcut uygulamalar üzerinden incelemeyi amaçlamaktadır. Fiziksel riskler (aşırı hava olayları, doğal afetler) ve geçiş riskleri (politika değişiklikleri, teknolojik dönüşüm, piyasa ve itibar riskleri) bankaların kredi portföylerinin kalitesini, varlık değerlerini ve operasyonel süreçlerini doğrudan etkilemektedir. Bu risklerin etkin yönetimi, bankacılık sektörünün finansal istikrarı ve sürdürülebilirliği için kritik öneme sahiptir. Çalışma, iklim değişikliği risklerinin bankacılık sektörüne etkilerini analiz ederken, yeşil bankacılık uygulamalarının bu risklerin azaltılmasındaki ve yönetilmesindeki rolünü vurgulamaktadır. Yeşil bankacılık, çevresel sürdürülebilirliği destekleyen finansal ürün ve hizmetlerin sunulması, çevresel risklerin kredi ve yatırım kararlarına entegre edilmesi ve bankaların kendi operasyonlarında çevresel ayak izlerini azaltması gibi geniş bir yelpazeyi kapsar. Bu uygulamalar, bankaların sadece çevresel sorumluluklarını yerine getirmelerine değil, aynı zamanda yeni iş fırsatları yaratmalarına ve uzun vadeli rekabet avantajı elde etmelerine de olanak tanır. Bu çalışmanın metodolojisi, ikincil veri kaynaklarına dayalı kapsamlı bir literatür taraması ve vaka analizi üzerine kurulmuştur. Türkiye'deki ve seçili gelişmiş ülkelerdeki (Almanya, Hollanda) önde gelen ticari bankaların 2018-2024 yılları arasındaki yıllık ve sürdürülebilirlik raporları incelenerek, bankaların iklimle ilgili risk açıklamaları, yeşil kredi portföyleri, çevresel performans göstergeleri ve sürdürülebilirlik hedefleri derlenecektir. Ayrıca, konuyla ilgili ulusal ve uluslararası bilimsel makaleler, tezler ve kitaplar taranarak mevcut bilgi birikimi ve teorik çerçeveler derinlemesine incelenecektir. Çalışma, herhangi bir nicel veya nitel veri analizi yapmadan, mevcut literatürü ve bankacılık sektöründeki örnek uygulamaları sentezleyerek iklim değişikliği riskleri ve yeşil bankacılık arasındaki ilişkiyi kavramsal düzeyde ortaya koymayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: İklim Değişikliği, Bankacılık Sektörü, Finansal Riskler, Yeşil Bankacılık, Sürdürülebilir Finans.

*Öğretim Görevlisi, Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Ekonomi ve Finans Bölümü, Ekonomi ve Finans ABD, ipek.yeniay@cbu.edu.tr, ORCID:0000-0001-8222-8735

**Dr., İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, İşletme Bölümü, İşletme ve Pazarlama ABD, ORCID: 0000-0003-4660-3758

Sürdürülebilir Kamu Alımları: Davranışsal Dinamikler ve Politika Yansımaları

Doğan BAKIRTAŞ*
Metin NAZLIOĞLU**

ÖZET

Sürdürülebilir kamu alımları (SKA), kamu kurumlarının satın alma süreçlerinde çevresel, sosyal ve ekonomik hedefleri bütünleştiren stratejik bir araç olarak öne çıkmaktadır. Artan çevresel kaygılar ve uluslararası sürdürülebilirlik hedefleri, kamu alımlarının yalnızca maliyet odaklı bir faaliyet olmaktan çıkarak uzun vadeli toplumsal faydaları da gözetmesini zorunlu kılmaktadır. Bu çalışmada SKA'nın benimsenmesini ve uygulanmasını etkileyen temel unsurlar ele alınmaktadır. Literatür ve mevcut politika belgeleri incelendiğinde kurumsal düzenlemeler, örgütsel kültür ve bireysel farkındalık düzeylerinin satın alma davranışlarını belirgin biçimde şekillendirdiğini ortaya koymaktadır. Bulgular; kapasite geliştirme, düzenleyici çerçevelerin güçlendirilmesi ve davranışsal müdahalelerin SKA'nın etkinliğini artırmada kritik rol oynadığını göstermektedir. Çalışma, SKA'nın teorik temellerini ve uygulamadaki yansımalarını bütüncül bir bakış açısıyla değerlendirerek kamu alımlarında sürdürülebilirliğin kurumsallaşmasına katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kamu alımları, kamu politikası, sürdürülebilirlik.

*Prof. Dr., Manisa Celal Bayar Üniversitesi Salihli İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Maliye Bölümü, Maliye Teorisi ABD, dogan.bakirtas@cbu.edu.tr, 0000-0002-9189-3451

**Arş. Gör. Dr., Manisa Celal Bayar Üniversitesi Salihli İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Maliye Bölümü, Mali İktisat ABD, metin.nazlioglu@cbu.edu.tr, 0000-0002-4926-298X

İklim Krizi ve Yeşil Dönüşümde Merkez Bankalarının Rolü

Özge Filiz YILDIRIM*

ÖZET

Günümüzde iklim değişikliği, kritik bir eşiğe ulaşmış ve hem akademik literatürde hem de politika yapıcılar nezdinde varoluşsal bir tehdit olarak kabul edilmektedir. Krizin etkileri yalnızca çevresel boyutla sınırlı olmayıp üretim maliyetlerinden tüketici fiyatlarına, yatırım kararlarından finansal piyasaların işleyişine kadar geniş bir yelpazede iktisadi sonuçlar doğurmaktadır. Bu nedenle ekonomik ve finansal yapıları dönüştürmeyi hedefleyen yeşil dönüşüm süreci kaçınılmaz hale gelmiştir. Yeşil dönüşüm, yalnızca karbon emisyonlarını azaltmaya değil, aynı zamanda iktisadi istikrarı korumayı ve sürdürülebilir kalkınmayı desteklemeyi de amaçlamaktadır. Literatürde, risklerin iki ana kanaldan yayıldığı konusunda geniş bir mutabakat vardır. Artan kasırga, sel ve kuraklık gibi fiziksel riskler ile karbon vergileri, düzenlemeler ve teknolojik dönüşümden kaynaklanan geçiş riskleri. Fiziksel riskler doğrudan üretim kayıplarına ve varlık değerlerinde azalışa yol açarken, geçiş riskleri ekonomik yapıları hızla yeniden şekillendirmekte, karbon yoğun sektörlerde “kullanım dışı kalmış varlıklar” sorununu gündeme getirmektedir. Bu riskler geriye dönük modellerle öngörülemez sistemik tehditlerdir. Fiziksel risklerin arz şokları yaratması gıda ve enerji fiyatlarını yükseltirken, geçiş riskleri finansal kurumların bilançolarını zayıflatabilmektedir. Böylece enflasyon ve finansal istikrar üzerinde doğrudan etkiler ortaya çıkmakta, merkez bankalarının rolü giderek daha yoğun biçimde tartışılmaktadır. Bu bildirinin amacı, merkez bankalarının iklim krizi ve yeşil dönüşüm sürecindeki rolünü tartışmaktır. Bu bağlamda öne çıkan temel soru, merkez bankalarının iklim krizi karşısında kurumsal bir rolünün bulunup bulunmadığıdır. Bazı yaklaşımlar bunu görev sürünmesi olarak görürken, diğerleri iklim risklerinin merkez bankalarının asli görevleriyle doğrudan bağlantılı olduğunu ve müdahalenin operasyonel bir zorunluluk haline geldiğini savunmaktadır. Bunu izleyen ikinci temel soru ise, böyle bir rolün varlığı kabul edildiğinde, merkez bankalarının sürece hangi ölçüde ve hangi araçlarla müdahil olması gerektiğidir. Yalnızca finansal istikrar ve risk yönetimiyle mi sınırlı kalmalıdır, yoksa yeşil yatırımları teşvik eden daha aktif politikalar mı benimsemelidirler? Literatür, bu bağlamda iki temel araç seti sunmaktadır: Birincisi iklim stres testleri ve açıklama standartları aracılığıyla ihtiyati düzenlemelerin güçlendirilmesi, ikincisi ise varlık alım programları ve teminat çerçevelerinde yeşil eğilimlendirme yoluyla para politikası araçlarının uyarlanmasıdır. Uygulamalar ülkeler arasında farklılık göstermektedir. Avrupa Merkez Bankası iklim risklerini stratejik çerçevesine entegre ederek proaktif bir yaklaşım benimserken, ABD Merkez Bankası daha ölçülü ve risk odaklı kalmaktadır. Çin Merkez Bankası kalkınma öncelikleriyle uyumlu biçimde yeşil finans araçlarını yaygınlaştırmaktadır. İngiltere Merkez Bankası ve ECB, tahvil alımlarında iklim kriterlerini dikkate alarak bilançolarını yeşillendirmektedir. Bu farklılıklar, ulusal bağlamların şekillendirdiği ancak giderek daha görünür hale gelen merkez bankası rollerine işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: İklim krizi, Yeşil dönüşüm, Merkez Bankaları, Finansal istikrar.

*Dr. Öğretim Üyesi, İzmir Katip Çelebi Üniversitesi İİBF İktisat Bölümü, İktisat Tarihi Anabilim Dalı, ozgefiliz.yagcibasi@ikc.edu.tr, ORCID: 0000-0001-7285-7255

Bütçe Açıkları ve Borçlanma Dinamiklerinin Kurumsal Belgelere Yansıması: Kavramsal Bir İnceleme

Ayşe ATILGAN YAŞA*

ÖZET

Kamu maliyesinde bütçe açıkları ve borçlanma, yalnızca ekonomik değil, aynı zamanda yönetsel ve normatif sorumluluk boyutları da içeren temel mali politika araçları arasında yer almaktadır. Bu çalışma, Türkiye’de bütçe açıkları ve kamu borçlanmasının kurumsal düzeyde hangi kavramsal çerçevelerle gerekçelendirildiğini ve hangi söylemsel temalarla sunulduğunu analiz etmeyi amaçlamaktadır. Bu doğrultuda, 2020–2025 yılları arasındaki TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu tutanakları, Hazine ve Maliye Bakanlığı’na ait bütçe gerekçeleri, Orta Vadeli Programlar ve Kamu borç yönetimi belgeleri ile Sayıştay, IMF ve OECD raporları nitel belge analizi yöntemiyle incelenmiştir. Çalışma, siyasal aktörlerin bireysel söylemlerinden ziyade kurumsal belgelerde yer alan tematik örüntülere odaklanmıştır. Analiz sonucunda, kamu borçlanmasının büyük ölçüde teknik gerekçeler (mali disiplin, faiz dışı denge, risk yönetimi) ve kriz bağlamları (pandemi, afet harcamaları) ile temellendirildiği; buna karşılık etik kamu maliyesi, nesiller arası mali yük paylaşımı ve hesap verebilirlik gibi normatif boyutların sınırlı şekilde yansıdığı tespit edilmiştir. Bu durum, kamu borçlanmasının yalnızca finansal bir araç değil, aynı zamanda yönetim kalitesiyle doğrudan ilişkili normatif bir politika alanı olarak ele alınması gerektiğine işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kamu borçlanması, Bütçe açıkları, Nitel belge analizi, Kamu maliyesi yönetimi.

*Doç. Dr., Manisa Celal Bayar Üniversitesi Salihli İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Maliye Bölümü, Bütçe ve Mali Planlama A.B.D., ayse.yasa@cbu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-8890-0553

Dış Ticaret Finansmanında Dijitalleşme ve Risk Algısı: Nitel Bir Yaklaşım

Berk NUHOĞLU*
Selim DURAMAZ**

ÖZET

Dış ticaret finansmanı, küresel ticaretin etkinliği ve sürdürülebilirliği açısından stratejik öneme sahip olup, günümüzde dijital dönüşüm süreçlerinden doğrudan etkilenmektedir. Son yıllarda dijital araçların dış ticaret işlemlerine entegrasyonu daha da artarken; bu gelişmelerin kullanıcılar üzerindeki algısal ve psikolojik etkilerinin ilgili literatürde detaylı olarak ele alınmadığı görülmektedir. Bu çalışmada, dış ticaret finansmanında görev alan profesyonellerin dijitalleşmeye yönelik algıları, özellikle risk, güven ve belirsizlik temaları ekseninde nitel yöntemle incelenecektir. Araştırma kapsamında banka çalışanları, ihracat departmanı temsilcileri, gümrük müşavirleri ve fintech uzmanlarından oluşan 10 ila 15 katılımcı ile yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilecektir. Veriler, NVivo yazılımı kullanılarak tematik analiz yöntemiyle çözümlenecektir. Ayrıca kelime sıklığı analizi ve kelime bulutu görselleştirmeleri yapılmak suretiyle, görüşmelerden elde edilen bulgular desteklenecektir. Çalışmanın sonucunda, dijital finansman sistemlerinin kullanıcılar tarafından nasıl algılandığı, bu sistemlere yönelik risk ve güven düzeylerinin nasıl şekillendiği ortaya konulacaktır. Bununla beraber farklı kurumsal aktörlerin dijital sistemlere yaklaşım biçimleri arasında belirgin algı farklılıklarının olup olmadığı ele alınacaktır. Böylece dijitalleşmenin yalnızca teknik bir dönüşüm değil, aynı zamanda algısal ve kurumsal bir yeniden yapılanma süreci olduğu vurgulanacaktır. Bu çalışma, dış ticaretin dijitalleşmesine ilişkin risk algısını nitel veri ile ele alması bakımından literatürdeki teknik odaklı yaklaşımlara bir katkı sunmayı ve aynı zamanda karar alıcılar için pratiğe yönelik akademik öneriler ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Dış ticaret, dijitalleşme, risk algısı, nitel yöntem, NVivo, finansman süreçleri, tematik analiz.

*Arş. Gör., Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Uluslararası Ticaret ve Finans Bölümü, berk.nuhoglu@cbu.edu.tr ORCID: 0000-0003-1438-8440

**Prof. Dr. Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Sermaye Piyasası Bölümü, selim.duramaz@cbu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-1257-0620

Blokzinciri ve Yapay Zekâ Ekseninde Yeni Nesil Para Arayışı: Worldcoin Örneği

Burak ÖZDOĞAN*

ÖZET

Son 10 yıla damgasını vuran blokzinciri ve yapay zeka teknolojileri bir taraftan kamudan özel sektöre iş modelleri içerisine hızla nüfuz ederken diğer taraftan finansal sistem içerisinde ve özellikle de finansal sistemin temelini oluşturan paraya dair iş ve işlemlerde büyük dönüşümler vadetmektedir. Geleneksel itibari paralara alternatif olarak “daha sağlam bir para” iddiasıyla hayatımıza giren Bitcoin ve onun çalışmasını sağlayan blokzinciri teknolojisi etrafında uzun zamandır süre gelen “alternatif finansal sistem denemeleri” son 5 yıl içerisinde yapay zekâ teknolojilerindeki hızlı atılımla birlikte giderek daha farklı bir boyuta evrilmektedir. Yapay zekâ alanında çalışan bilim insanlarının teknolojinin “genel yapay zekâ” evresine geçmesine oldukça yakın olduğunu vurguladığı bu dönemde insanlık ve işlerin geleceğine dair de bir takım alternatif görüşler daha güçlü biçimde dillendirilmektedir. Bu görüşlerden en sık tartışılanı yapay zekânın insanlar tarafından gerçekleştirilen işleri tamamen otomatize edeceği ve netice itibariyle insanlığın “bilinen işler” dışında kendine yeni meşgaleler bulması gerekeceğidir. Bu görüşü destekleyen çevrelerin desteklediği bir başka görüş de tüm dünya vatandaşları için evrensel temel gelirin uygulanmasıdır. Bir kripto varlık projesi olarak Worldcoin, yapay zekâ çağında insanların dijital evrenlerde de insan olduklarını kanıtlayabilmeleri ve evrensel temel gelire ulaşabilmelerini amaçlayan yenilikçi ve deneysel bir kripto para projesidir. Bu çalışmada, Worldcoin’in nihai amacı ve mevcut ilerleme seyri blokzinciri, kripto varlıklar, metaverse ve yapay zekânın gelişimi çerçevesinden ele alınarak “geleceğin parasına” dair kavramsal bir tartışma ortaya konulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Blokzinciri, kriptopara, worldcoin, yapay zeka.

*Doç. Dr., Manisa Celal Bayar Üniversitesi, İşletme Bölümü, Muhasebe Finansman ABD, burak.ozdogan@cbu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-8504-5085

Türkiye’de Faiz-Kur-Enflasyon Geçişkenliği

Sezin DARGİNOĞLU*

ÖZET

Türkiye ekonomisinde faiz, döviz kuru ve enflasyon arasındaki ilişki uzun yıllardır ekonomi politikalarının merkezinde yer almaktadır. Bu üç temel değişken, hem makroekonomik istikrarın sağlanması hem de ekonomik büyümenin sürdürülebilirliği açısından kritik bir rol oynamaktadır. Faiz oranları, yatırım ve tüketim kararlarını etkileyerek enflasyon üzerinde dolaylı bir baskı oluştururken; döviz kuru hareketleri ise özellikle ithalata bağımlı bir ekonomi yapısında fiyatlara doğrudan yansımaktadır. Enflasyonun yükselmesi, beklentiler kanalıyla faiz kararlarını ve kur dinamiklerini etkilemekte, bu da döngüsel bir ilişki yaratmaktadır. Türkiye’de yaşanan ekonomik dalgalanmalar, küresel krizler ve iç politika tercihlerinin de bu üçlü etkileşimi daha da belirginleştirdiği görülmektedir. Çalışmada, faiz, kur ve enflasyon arasındaki geçişkenliğin Türkiye bağlamında genel bir değerlendirmesi yapılmakta; bu değişkenlerin birbirini nasıl tetiklediği ve ekonomik dengeler üzerindeki etkileri tartışılmaktadır. Bulgular, dengeli ve güven veren politikaların, enflasyonla mücadelede ve finansal istikrarın korunmasında belirleyici olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Enflasyon, Faiz, Döviz Kuru, Talep Enflasyonu, Maliyet Enflasyonu.

*Doktora Öğrencisi, Manisa Celal Bayar Üniversitesi, İktisat, İktisat Anabilim Dalı, sdarginoglu@gmail.com, ORCID: 0009-0001-3782-3145

Bankacılıkta Dijitalleşmenin Ekonomik Büyümeye Etkisi

Kadir KARAGÖZ*

ÖZET

Dijitalleşmenin bankacılık sektöründe yarattığı dönüşüm ekonomik yaşam üzerinde çok yönlü ve derin etkiler meydana getirme potansiyeli içermektedir. Elektronik ödeme sistemlerinin, ATM ağlarının ve dijital bankacılık platformlarının artmasının, kredi kartı kullanımının yaygınlaşmasının ve internetten yapılan alışverişlerin çoğalmasının, ekonomik etkinliği artırarak, maliyetleri düşürerek ve finansal katılımı yaygınlaştırarak makroekonomik performansı pozitif yönde etkilemesi beklenebilir. Bankacılık sektöründeki dijitalleşme, operasyonel verimliliği artırarak, finansal katılımı genişleterek ve ekonomik aktiviteyi teşvik ederek uzun vadeli ve sürdürülebilir bir ekonomik büyüme için sağlam bir zemin hazırlaması mümkündür. Bu araştırmada, finansal sektördeki dijitalleşme sürecinin Türkiye ekonomisindeki büyüme dinamikleri üzerindeki etkilerini ARDL (Oto regresif Gecikmesi Dağıtılmış) model yaklaşımı kullanılarak analiz edilmiştir. Çalışmada, Gayrisafi Yurt İçi Hasıla (GSYH) ile dijital ödeme altyapısını temsil eden çeşitli göstergeler arasındaki uzun ve kısa dönemli ilişkiler incelenmiştir. Elde edilen bulgular, bankacılık ve ticaret sektöründe yaygınlaşan dijitalleşmenin ekonomik büyüme üzerindeki farklı etkilerini ortaya koymaktadır. Ulaşılan sonuçlar, finansal dijitalleşme sürecinde işlem odaklı dijital araçların (POS ve kartlı ödemeler), nakit yönetim araçlarına (ATM) kıyasla ekonomik büyüme üzerinde daha belirgin ve pozitif bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Politika yapıcılar için bu bulgular, ekonomik büyümeyi teşvik etmek amacıyla finansal dijitalleşmeyi desteklerken, yatırımların işlem hacmini artıran ve ticari verimliliği yükselten alanlara yönlendirilmesinin önemine işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bankacılık, dijitalleşme, ekonomik büyüme, ARDL yaklaşımı.

*Doç. Dr., Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Ekonometri, kadir.karagoz@cbu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-4436-9235

Türk katılım Bankalarının Performans Sıralaması: SAW ve WPM Yöntemleri ile Karşılaştırma

Anıl İlkem ASLAN*

ÖZET

1980'li yıllardan itibaren Türk finansal sisteminde yer edinmeye başlayan Katılım Bankaları, faizsiz fon transferi sağlamaktadır. Fonlar tasarruf sahiplerinden kar-zarar esasına göre temin edilmekte ve işletilmektedir. Çalışmada Türkiye'de faaliyet gösteren katılım bankalarının 2023-2024 yılları finansal verileri dikkate alınarak performans sıralamaları gerçekleştirilmiştir. Araştırmada performans sıralamaları için kullanılan değişkenler; Aktif Karlılık, Özkaynak Karlılığı, Sermaye Yeterliliği, Aktif Kalitesi ve Finansal Kaldıraç oranlarıdır. Analize dahil edilen katılım bankaları ise; Albaraka Türk Katılım Bankası, Dünya Katılım Bankası, Hayat Finans Katılım Bankası, Kuveyt Türk Katılım Bankası, Türkiye Emlak Katılım Bankası, Türkiye Finans Katılım Bankası, Vakıf Katılım Bankası ve Ziraat Katılım Bankasıdır. Performans sıralamalarının gerçekleştirilmesi için SAW (Basit Toplamlı Ağırlıklandırma) ve WPM (Ağırlıklı Çarpım Yöntemi) yöntemlerinden yararlanılmıştır. Çalışmada temel amaç, Türk Katılım Bankalarının performans sıralamalarını görmenin yanı sıra kullanılan yöntemlerin sonuçları arasındaki farklılıkları görebilmektir. Analizler sonucunda; her iki yöntemde de 2023 yılı itibarıyla performansı en iyi olan katılım bankasının Türkiye Emlak Katılım Bankası, 2024 yılında ise Kuveyt Türk Katılım Bankasının performansının en yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Katılım Bankacılığı, SAW Yöntemi, WPM Yöntemi, Performans.

*Öğr. Gör. Dr., Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Demirci Meslek Yüksekokulu, Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü, ilkemozcan81@gmail.com, ORCID: 0000-0002-4812-0189

Paraların Merkez Bankası Otoritesi Üzerindeki Etkileri: Zayıflama mı, Dönüşüm mü?

Bahar MATUR*
Cüneyt Yenal KESBİÇ**

ÖZET

Dijital paraların küresel ölçekte artan etkisi, para politikası ve merkez bankalarının otoritesi üzerine kapsamlı tartışmaları gündeme getirmiştir. Kripto paralar, stablecoinler ve merkez bankası dijital paraları (CBDC) farklı işlevsel nitelikler taşımakla birlikte, mevcut para sistemlerinin geleneksel yapısını dönüştürme potansiyeli barındırmaktadır. Bu çalışmada dijital paraların, merkez bankalarının para politikası araçları, finansal istikrar mekanizmaları ve para basma tekelindeki konumlarına olan etkileri ele alınmaktadır. Kripto paralar ve stablecoinler, özellikle dolaşım hızını ve rezerv tercihlerinin yönünü değiştirerek merkez bankalarının kontrol alanını daraltabilmektedir. Buna karşın, CBDC projeleri merkez bankalarına dijitalleşen finansal sistemde yeni imkânlar sunmakta, para politikası etkinliğini güçlendirebilecek araçlar sağlamaktadır. Çin'in dijital yuani ve Avrupa Merkez Bankası'nın dijital euro çalışmaları, bu dönüşümün farklı boyutlarını ortaya koymaktadır. Sonuç olarak, dijital paraların merkez bankalarının otoritesini mutlak anlamda zayıflatmaktan ziyade, yeniden tanımladığı ve dönüştürdüğü ileri sürülmektedir. Merkez bankalarının gelecekteki etkinliği, dijital finansal yeniliklere adaptasyon kapasiteleri, düzenleyici çerçevelerini güçlendirmeleri ve teknolojiyi kurumsal düzene entegre etme becerileri ile şekillenecektir.

Anahtar Kelimeler: Dijital Paralar; Merkez Bankası Dijital Paraları (CBDC); Kripto Paralar, Stablecoinler; Para Politikası, Finansal İstikrar; Merkez Bankası Otoritesi.

*Doktora Öğrencisi, Manisa Celal Bayar Üniversitesi, İktisat Doktora, İktisat, baharmatur@gmail.com, ORCID: 0000000165337761

**Prof. Dr., Manisa Celal Bayar Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü, c.yenalkesbic@gmail.com, ORCID: 0000000188946439

Türkiye'nin Jeopolitik Konumu ve Dış Ticaret Stratejileri

Barış ERÇİN*
Cüneyt Yenal KESBİÇ**

ÖZET

Türkiye, Asya ile Avrupa arasında bir köprü işlevi gören özgün coğrafi konumuyla tarih boyunca jeopolitik açıdan kritik öneme sahip bir ülke olmuştur. Üç kıtanın kesişim noktasında bulunması, enerji ve ticaret koridorlarının merkezinde yer alması, Karadeniz, Akdeniz ve Orta Doğu'ya aynı anda erişim sağlayabilmesi Türkiye'nin dış ticaret politikalarını doğrudan etkilemektedir. Bu durum ülkeye önemli fırsatlar sunduğu kadar küresel ve bölgesel krizlerden kaynaklanan risklere de açık hale getirmektedir. Bu çalışma, Türkiye'nin jeopolitik konumunun dış ticaret stratejilerine nasıl yansıdığını ele almaktadır. Çalışmada enerji güvenliği ve enerji nakil hatlarının Türkiye'ye sağladığı fırsatlar ve küresel ticaret dengeleri bağlamında Türkiye'nin geliştirdiği dış ticaret stratejileri ele alınmaktadır. Ayrıca, Avrupa Birliği, Orta Doğu, Kafkasya ve Orta Asya ile yürütülen ekonomik ilişkilerin dış ticaretteki yeri analiz edilmektedir. Türkiye'nin küresel rekabet ortamında karşılaştığı fırsatlar ve riskler, dış ticaret politikalarının sürdürülebilirliği açısından değerlendirilmiştir. Sonuç olarak Türkiye'nin jeopolitik konumu, dış ticaret stratejilerinin temel belirleyicisi olmayı sürdürmektedir. Ancak bu avantajın kalıcı bir ekonomik kazanca dönüşebilmesi, çok boyutlu dış politika adımları, bölgesel entegrasyon süreçlerine etkin katılım ve alternatif pazar arayışlarının güçlendirilmesi ile mümkündür.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Jeopolitik Konum, Dış Ticaret.

*Doktora Öğrencisi, Manisa Celal Bayar Üniversitesi, İktisat Anabilim Dalı, İktisat, barisercin45@gmail.com, ORCID: 0009-0008-4341-6424

**Prof. Dr., Manisa Celal Bayar Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü, c.yenalkesbic@gmail.com, ORCID: 0000000188946439

Dünya Bankası ve IMF'nin Yeşil Dönüşüm Finansman Politikaları

Levent IŞIK*
Cüneyt Yenal KESBİÇ**

ÖZET

Bu makalede, DB ve IMF politikaları karşılaştırmalı olarak ele alınmakta; küresel ölçekteki yetersizlikler, gelişmekte olan ülkelerdeki etkiler ve Türkiye özelinde makroekonomik sonuçları değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yeşil dönüşüm, iklim finansmanı, Dünya Bankası, IMF, sürdürülebilir büyüme.

*Lisansüstü Öğrenci, Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İktisat, leventmakale@gmail.com, ORCID: 0009-0008-5148-3133

**Prof. Dr., Manisa Celal Bayar Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü, c.yenalkesbic@gmail.com, ORCID: 0000000188946439

Banknot Kimliği ve Tasarımı: Uluslararası Banknotun Yeniden Tasarım Süreci

Evrin KABUKCU ARSLAN*

ÖZET

İrlandalı şair Oscar Wilde (1854-1900) tarafından kaleme alınan ve günümüzde hala geçerliliğini koruyan "Bankacılar akşam yemeğinde bir araya geldiklerinde sanattan, sanatçılar akşam yemeğinde bir araya geldiklerinde ise paradan bahsederler." sözüyle merkez bankalarının genel olarak sanattan bahsetmek yerine kendi banknotlarını bir sanat biçimi olarak daha sık tartıştıkları banknot tasarımı üzerine 1980'lerden bu yana çeşitli yayınlar gerçekleştirilmeye başlanmıştır. Bunlardan bazıları banknot kimliği konusuna değinmektedir. Banknotlar; para birimi, rakam ve imza gibi çeşitli tarihi tasarım öğeleri taşımaktadır. Bu tarihi tasarım öğeleri, günümüz banknotlarının öğelerini taşımaya devam etmektedir. Bu bağlamda; yeni banknot tasarımlarının bir ayağı geçmişte, diğer ayağının gelecekte olması gerekliliği sonucu çıkmaktadır. Ürünü karakterize eden bu tür taşıyıcı öğeler prototip öğelerdir. Banknot kimliğine duyulan güven ise tamamen para birimine, arkasındaki kuruluşa ve banknotun gerçekliğine duyulan güvene dayanmaktadır. Gerçeklik, bir banknotun dört ana kullanıcı işlevinden biri olan bir orijinallik kontrolü ile doğrulanabilir; diğerleri ise değer tanıma, işleme ve (iletişim) mesajıdır. Tüm kombinasyonlarda, nihai banknot kimliği, tüm işlevlerin "tasarım toplamı" ile belirlenmektedir. Bu çalışma, banknot geliştirme ölçütlerini incelemek ve kimlik konusunun daha iyi anlaşılmasına katkıda bulunmak amacındadır. Çünkü, ancak istenen banknot kimliği tanımlandıktan sonra banknot tasarımı gerçekleştirilebilir. Bu amaçla; bu çalışma kapsamında, Avrupa Merkez Bankası'nın Aralık 2021'de daha sürdürülebilir ve çevre dostu olan yeni banknot geliştirme sürecinin bir parçası olarak euro banknotlarını yeniden tasarlama planları ele alınmıştır. "Avrupa kültürü" ve "Nehirler ve Kuşlar" olmak üzere iki ana tema üzerinden Haziran 2026'da sonuçlanacak olan yarışmaya geleceğin euro banknot tasarımlarını gerçekleştirmeleri amacıyla Temmuz 2025'de Avrupa Birliği'nde ikamet eden tüm grafik tasarımcıları davet edilmiştir. Çalışmanın temel sonucu, euro banknotlarının güvene dayalı ulusal banknotların statükosuna göre tasarlandığıdır. Uluslararası banknotlar, somut paranın bir sonraki gelişim aşaması oldukları için uygun ve farklı bir tasarım politikası gerektirmektedir.

Anahtar Kelimeler: Banknot Kimliği, Banknot Tasarımı, Yeniden Tasarım Süreci, Uluslararası Banknot.

*Öğr. Gör. Dr., Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Salihli MYO, Tasarım, evrim.kabukcu@cbyu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-0258-0881

Sürdürülebilirlik Perspektifinden Türk Ticaret Kanunu

Seda SEYMAN*

ÖZET

Ticaret şirketleri, yürüttükleri faaliyetler aracılığıyla ekonomik sistemin işleyişine katkı sağlamakta ve toplumun sosyoekonomik yapısı üzerinde belirleyici fonksiyonlar üstlenmektedir. Ticaret şirketlerinin öncelikli hedeflerinin kar etmek olduğu kuşkusuzdur. Bununla birlikte, ticaret şirketlerinin hem çevre hem de toplum üzerinde de önemli etkileri söz konusudur. Bu nedenle de şirketlerin sosyal sorumluluk sınırlarının belirlenmesi, çevresel faktörlerin analizi ile ekonomik devamlılığının sağlanması anlamına gelen sürdürülebilirlik ticaret şirketleri bakımından da önem arz eden bir kavramdır. Küresel ölçekte önemi artan çevresel sorunlar, iklim değişikliği ve sosyal adaletle dair talepler, ticaret şirketlerinin yalnızca ekonomik kâr odaklı değil aynı zamanda çevresel ve sosyal sorumluluklarını da gözetten bir yapıya evrilmesini zorunlu kılmaktadır. Bu bağlamda, sürdürülebilirlik ilkeleri uluslararası düzenlemelerde ve ulusal hukuk sistemlerinde giderek daha fazla yer bulmaktadır. Sürdürülebilirliğe verilen önemin artması ile Türk hukuku bakımından da sürdürülebilirliğe ilişkin mevzuat çalışmaları önem kazanmıştır. Türk Ticaret Kanunu (TTK), şirketlerin kurumsal yönetim anlayışını belirleyen ve tüm şirketler için bağlayıcı hükümler içeren TTK temel normatif çerçeve olarak sürdürülebilirlik ile de yakın ilişki içerisinde. Bunun yanı sıra Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) tarafından hazırlanan kurumsal sürdürülebilirliğe ilişkin düzenlemeler de önem arz etmektedir. İç hukuk bakımından sürdürülebilirliğe ilişkin ilk düzenleme kronolojik olarak 2020 yılında Kurumsal Yönetim Tebliği'nde yapılan değişiklikte yapılmıştır. Akabinde ise SPK tarafından Sürdürülebilirlik İlkeleri Uyum Çerçevesi ilan edilmiştir. Sermaye piyasası mevzuatında yaşanan bu gelişmeler TTK'ye de yansımış ve 2022 yılında yapılan TTK 88'inci maddeye yapılan ekleme ile şirketler hukukuna ilişkin sürdürülebilirliğe ilişkin temel düzenleme getirilmiştir. Getirilen bu hükümle, Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu "belirlediği işletmeler ve kuruluşlar için uygulamada birliği ve sürdürülebilirliğe ilişkin raporlamaların uluslararası alanda geçerliliğini sağlamak amacıyla uluslararası standartlarla uyumlu olacak şekilde Türkiye Sürdürülebilirlik Raporlama Standartlarını" belirlemeye ve yayımlamaya yetkili kılınmıştır. Getirilen hükmün gerekçesinde de finansal piyasaların etkin bir şekilde faaliyet göstermesi için yatırım kararları alınırken yatırımcıların işletme değerini belirlemesi, işletmelerin çevresel, sosyal ve kurumsal yönetime ilişkin sorunlara nasıl karşılık verdiğini anlaması ve yatırım kararı alırken sürdürülebilirlikle ilgili risklere ve fırsatlara ilişkin kaliteli ve karşılaştırılabilir bilgiye ulaşılmasının kolaylaşmasının hedeflendiği belirtilmiştir. Çalışmamızda sürdürülebilirlik ile ESG kavramlarına değinildikten sonra sürdürülebilirliğe ilişkin mevzuat hükümleri değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Türk Ticaret Kanunu, Sermaye Piyasası Kanunu, Sürdürülebilirlik, Kurumsal Yönetim.

*Dr. Öğr. Üyesi, Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Köprübaşı Meslek Yüksekokulu, seda.seyman@cbyu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-6568-9609

Sürdürülebilirlik Bağlamında Etkinin Değerlemesi ve Raporlaması

Filiz YÜKSEL*

ÖZET

1980’li yıllardan önce dikkat çekilen bir konu olmasına rağmen, 1980’li yıllarda Birleşmiş Milletler tarafından yapılan çalışmalarla global ölçekte gündeme gelen sürdürülebilirlik, kişi veya kurumların faaliyetleri ile canlı yaşamının varlığını tehlikeye atmamayı ve iyileştirmeyi gerektiren bir kavramdır. Sürdürülebilirliğin sağlanmasında işletmelere önemli görevler düşmektedir. Sürdürülebilirliği amaçlayan işletmeler, faaliyetleri ile çevre, toplum ve ekonomi üzerindeki etkilerini dikkate alan stratejiler benimsemek ve uygulamak zorundadırlar. Bu zorunluluk bazı ülkelerde yasal düzenlemelerden kaynaklanmakla birlikte, bazı ülkelerde hissedarlar ve hissedarlar dışındaki diğer paydaşların beklentilerinden kaynaklanan bir zorunluluktur. Son yıllarda işletmenin faaliyetleri nedeniyle sürdürülebilirlik bağlamında ekonomi ile birlikte çevre ve toplum üzerinde de etkiye sebep olduğu, bu etkinin de işletmenin finansal durumunu ve performansını etkilediğini, paydaşların işletmenin çevresel ve sosyal etkilerini karar almada dikkate aldığını gösteren çalışmalar yapılmıştır. Bu nedenle işletmeler çevre, toplum ve ekonomi üzerinde yarattıkları veya tükettikleri etkileri ölçmek, değerlemek ve raporlamaya çalışmaktadırlar. Etki, finansal sermaye, üretilmiş sermaye, fikri sermaye, insan sermayesi, doğal sermaye ve sosyal sermaye unsurlarında işletme faaliyetleri sonucunda meydana gelen değişim olarak tanımlanmaktadır. Bu değişimin paydaşlar tarafından alınacak kararlarda bir ölçüt olarak kullanılabilmesi için etkinin ölçüm ve değerlendirilmesi yapılmalı, ölçüm ve değerlendirilmesi yapılan etki raporlanmalıdır. Bu çalışmada, sürdürülebilirlik bağlamında etki, etki ölçümü ve değerlendirilmesi kavramları ele alınacak, örnekler verilecek, konuya ilişkin eleştiriler ve yanıtlara değinilecek, etki ölçümü, değerlendirilmesi ve raporlanmasında kullanılan araçlar ve yaklaşımlara ilişkin genel bir çerçeve sunulmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilirlik, Finansal Olmayan Raporlama, Etki Değerleme, Etki Raporlaması.

*Doç. Dr., Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Muhasebe ve Finans Yönetimi Bölümü, filizyuksele@windowslive.com, ORCID: 0000 0002 7654 7665

Yeşil Yapay Zeka'ya İlişkin Kapsamlı Bir Literatür İncelemesi

Erdi BAYRAM*

Ümit Hasan GÖZKONAN**

İpek Yeniay HATİPOĞLU***

ÖZET

Yakın tarihimizin önemli bir mefhumu olan yapay zeka özünde bilgisayar bilimlerindeki gelişmenin bir sonucu olsa da yaşamın bütün alanlarına hızlı bir şekilde entegre edildi ve asimetrik bir etki alanı oluşturdu. Akademik araştırma alanı açısından ise teknik bir mesele olarak yapay zekanın alt araştırma alanları (öğrenme yöntemleri gibi) disiplinlerarası bir boyut kazandı ve günümüzde yapay zekanın kullanımı ekonomi-işletme, çevre bilimleri, felsefe ve etik, politika ve hukuk, sosyoloji gibi farklı disiplinlerin araştırma/tartışma konusu oldu. Yapay zekanın “ne yaptığına” odaklanılan bu süreçte “nasıl yaptığına” ve “yaparken bıraktığı izlere” ilişkin araştırmaların son yıllardaki odağı ise sürdürülebilir yapay zeka konusudur. Özellikle ChatGPT, Claude, Gemini gibi büyük dil modelleri (LLMs), görüntü ve ses işleme gibi yapay zeka projelerinin yüksek doğruluk ve performans bazlı çıktı hedeflerinin yüksek miktarda enerji tüketimine, karbon salınımına bağlı olması yeşil yapay zeka (green artificial intelligence) paradigmasını ortaya çıkarmıştır. Yeşil yapay zeka (literatürdeki yaygın kullanımı ile Green AI), yapay zeka uygulamalarının yaşam döngüsünde sürdürülebilirlik, enerji verimliliği ve toplumsal faydayı dikkate almasıdır. Bu çalışma yeşil yapay zeka yaklaşımı ve onun alt başlıklarına ilişkin kapsamlı bir inceleme ve literatür taraması sunmaktadır. Araştırma yöntemi olarak sistematik literatür incelemesi ve bibliyometrik analiz kullanılmıştır. Yeşil yapay zeka konusundaki çalışmalar belirli kriterler dahilinde gruplandırılarak incelenmiştir. Ayrıca anahtar kelimeler kullanılarak Web of Science ve Scopus veri tabanında yer alan çalışmalar analiz edilmiştir. Çalışmanın sonucunda potansiyel araştırma alanları ortaya konulmuş, uygulama alanında yeşil yapay zeka projeleri için kriter setleri, ölçüm metrikleri ve kullanılan modeller tanıtılmıştır. Araştırmacılar ve uygulayıcılar için Türkçe literatürde konuya ilişkin böylesine kapsamlı bir araştırmanın bulunmadığı göz önüne alındığında, bu çalışmanın alanyazına önemli bir katkı sunacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yeşil Yapay Zeka, Sürdürülebilir Yapay Zeka, Enerji Verimliliği, Sistematik Literatür İncelemesi, Bibliyometrik Analiz.

*Arş. Gör. Dr., Manisa Celal Bayar Üniversitesi İİBF İşletme Bölümü, Muhasebe ve Finansman Anabilim Dalı, erdi.bayram@cbu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-4478-7231

**Öğr. Gör. Dr., Manisa Celal Bayar Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Koordinatörlüğü, umit.gozkonan@cbu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-7187-6304

***Öğr. Gör., Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Ekonomi ve Finans Anabilim Dalı, ipek.yeniay@cbu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-8222-8735

İklim Değişikliğinin Tarımsal Üretim Üzerindeki Mekânsal Etkilerinin İncelenmesi: Seçilmiş AB Ülkeleri ve Türkiye Örneği

Osman Murat KOÇTÜRK*
Esranur YILMAZ**

ÖZET

İklim değişikliğinin yarattığı etkiler gün geçtikçe daha belirgin bir hal almakta; bu durum, özellikle tarımsal faaliyetlerde üretim ve verimliliğin sürdürülebilmesi açısından ciddi baskılar oluşturmaktadır. Ekstrem iklim olayları sonucu meydana gelen aşırı sıcaklık artışı, kuraklık ve yağış rejimindeki düzensizlikler tarım sektörünü giderek daha kırılgan bir yapıya sürüklemektedir. Bu çalışma, iklim değişikliğinin tarım faaliyetleri üzerindeki mekânsal etkilerini analiz etmeyi amaçlamaktadır. Çalışmada 1995-2022 yılları arasında seçilmiş AB ülkeleri (AB) ve Türkiye'yi içeren bir panel veri seti oluşturularak iklim değişikliğinin fiziksel etkilerinin tarımsal üretime yansımaları R programlama dili kullanılarak incelenmiştir. İklim değişikliğinin tarımsal üretim üzerindeki etkilerini analiz etmek için iklim fiziksel risk endeksi (Climate Physical Risk Index) ana bağımsız değişken olarak kullanılmış; sulama suyu çekimi (Irrigation Water Withdrawal) ise iklim değişikliğinin etkilerine karşı tarımsal üretimde ortaya çıkan adaptasyon ve kontrol mekanizması olarak modele dahil edilmiştir. Mekânsal otokorelasyonun varlığı dikkate alınarak, mekânsal ekonometrik modeller çalışmada kullanılmıştır. Elde edilen bulgular, iklim fiziksel risk endeksinin tarımsal üretim endeksi üzerinde hem doğrudan hem de komşu bölgeler üzerinden dolaylı olarak istatistiksel anlamda negatif ve anlamlı bir ilişkisi olduğuna işaret etmektedir. Sulama amaçlı su çekiminin ise iklim değişikliğinin tarımsal üretim üzerindeki etkisi istatistiksel olarak anlamlı bulunamamıştır. Bu durum, sulama faaliyetlerinin tarımsal üretime etkisinin yalnızca çekilen su miktarına değil, aynı zamanda sulama teknolojileri, altyapı kapasitesi ve bölgesel uygulama farklılıkları gibi çok sayıda yapısal faktöre bağlı olabileceğini göstermektedir. İklim kaynaklı risklerin tarım sektörü üzerindeki belirleyici etkileri göz önünde bulundurularak tarımsal üretimde sürdürülebilirliği sağlayabilmek adına politika önerileri sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Tarımsal üretim, İklim değişikliği, Mekânsal etki, Avrupa Birliği, Sulama.

*Prof. Dr., Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Uluslararası Ticaret ve Finansman Bölümü, murat.kocuturk@cbu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-6280-275X

**Öğr. Gör., Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Salihli Meslek Yüksekokulu, Dış Ticaret Bölümü, esranur.yilmaz@cbu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-4570-4525

Sürdürülebilirlik Perspektifinden Borsada Manipülasyonlar: Tarihsel Bir Bakış

Emre Mert KADRON*
Batuhan MOLLAOĞLU**

ÖZET

Çalışmada, Antik Mezopotamya'dan başlayarak Antik Yunan, Roma, Orta Çağ Avrupa'sı, Tulipmania, Mississippi ve South Sea balonları, 19. yüzyıl Demiryolu Çılgınlığı, 1929 Büyük Buhranı, Dot-com balonu ve günümüz kripto para piyasalarına kadar uzanan süreçte, piyasa bütünlüğünü zedeleyen finansal piyasalarda yapılan manipülasyon türleri tarihsel değişim ve gelişim dikkate alınarak sürdürülebilirlik kavramı çerçevesinden incelenmiştir. Sürdürülebilirlik perspektifinden bakıldığında, finansal piyasalardaki manipülasyonlar yalnızca geçmişin ekonomik krizlerini anlamak için değil, aynı zamanda paranın geleceğini güvenilir ve dirençli kılmak için de yol gösterici dersler sunmaktadır. Tarihsel örnekler, manipülasyonun biçimsel araçlarının zamanla değişim göstermesine rağmen temel dinamiklerinin (bilgi asimetrisi, güç yoğunlaşması, şeffaflık eksikliği ve yetersiz düzenleme) süreklilik gösterdiğini ve benzerlikleri ortaya koymaktadır. Bu kapsamda çalışmada, piyasa manipülasyonlarının yalnızca ekonomik sonuçları değil, aynı zamanda toplumsal güven, kurumsal meşruiyet ve uzun vadeli finansal sürdürülebilirlik üzerindeki etkileri vurgulanmıştır. Ayrıca çalışmada, geleceğin finansal mimarilerinde (CBDC, DeFi, karbon piyasaları vb.) manipülasyon-dirençli tasarımlar geliştirilmesi gerektiği savunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Finansal Manipülasyon, Sürdürülebilirlik, Finansal Piyasalar.

*Bilim Uzmanı, Manisa Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü Muhasebe Finansman Anabilim Dalı, emremertkadron@gmail.com

**Dr. Öğr. Üyesi, Manisa Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü Muhasebe Finansman Anabilim Dalı, b.mollaogullari@cbu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-7218-1299

Firmalarda Sürdürülebilirlik Göstergeleri ve Finansal Performans İlişkisi

Beran GÜLÇİÇEK TOLUN*

ÖZET

Sürdürülebilirlik, günümüzde yalnızca çevresel etkilerin azaltılması değil, aynı zamanda işletmelerin uzun vadeli başarısı ve toplumsal sorumluluklarını yerine getirmesi açısından kritik bir kavram haline gelmiştir. Enerji verimliliği, sera gazı emisyonlarının azaltılması, su ve atık yönetimi gibi çevresel göstergeler ile çalışanların eğitimi ve iş güvenliği gibi sosyal göstergeler, firmaların sürdürülebilirlik performansını ortaya koyan temel unsurlar arasında yer almaktadır. Bu çalışmada, Türkiye’de faaliyet gösteren firmaların sürdürülebilirlik göstergeleri ile finansal performansları arasındaki ilişki incelenecektir. Çalışmada, sürdürülebilirlik raporlarından elde edilen çevresel ve sosyal veriler analiz edilerek, net satışlar ve net kâr üzerinden hesaplanan kâr marjı ile olan ilişkileri nicel veri analizi yöntemleri aracılığıyla değerlendirilecektir. Literatürde yapılan araştırmalar, sürdürülebilirlik performansı yüksek olan firmaların uzun vadede yatırımcılar açısından daha güvenilir ve istikrarlı görüldüğünü göstermektedir. Bu bağlamda, çalışmadan elde edilecek bulguların hem akademik literatüre katkı sağlayacağı hem de işletmelerin sürdürülebilirlik uygulamalarını finansal açıdan değerlendirmelerine ışık tutacağı öngörülmektedir. Ayrıca, elde edilecek sonuçların politika yapıcılar ve uygulamacılar için sürdürülebilirlik yatırımlarının ekonomik faydalarını ortaya koyması bakımından da önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilirlik göstergeleri, Finansal Performans, Kâr Marjı, Nicel Veri Analizi.

*Dr. Öğr. Üyesi, Manisa Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, Sayısal Yöntemler Anabilim Dalı, ORCID: 0000-0002-7552-2351

Sonuç (Kâr) Odaklı Zihniyetin (Bottom-Line Mentality) Örgütsel Davranış Literatüründeki Gelişimi: Bibliyometrik Bir Analiz

Semih DERELİOĞLU*

ÖZET

Bu çalışma, örgütsel davranış literatüründe giderek artan ilgi gören sonuç odaklı zihniyet (Bottom-Line Mentality, BLM) kavramını ele almaktadır. Sonuç odaklı zihniyet, işletmelerde yalnızca finansal çıktılara odaklanması ve diğer örgütsel değerlerin geri plana itilmesiyle tanımlanan tek boyutlu bir zihniyet biçimidir. Greenbaum ve arkadaşlarının (2012) öncü çalışmasıyla literatüre giren bu kavram, kısa vadeli performans hedeflerini öne çıkarırken etik, sosyal ve insani kaygıları gölgede bırakma riski taşımaktadır. Bu bağlamda sonuç odaklı zihniyet, örgütlerde bir yandan hedef odaklılığı artırabilirken, diğer yandan çalışanların etik dışı davranışlara yönelmesi, bilgi paylaşımını azaltması, sessizlik geliştirmesi ve işten ayrılma niyetlerini yükseltmesi gibi olumsuz sonuçlara yol açabilmektedir. Çalışmanın amacı, 2012–2025 yılları arasında yayımlanan akademik çalışmaların bibliyometrik analizi yoluyla sonuç odaklı zihniyet literatürünün gelişim evrelerini, öne çıkan yazarlarını, kullanılan yöntemleri ve en sık incelenen sonuç değişkenlerini ortaya koymaktır. Bu kapsamda makale ve tezler sistematik olarak incelenmiş; örneklem büyüklükleri, kuramsal çerçeveler, sonuç değişkenleri ve yazar iş birliği ağları analiz edilmiştir. Ayrıca kelime sıklığı ve ağ analizleri ile literatürde öne çıkan temalar kümelenmiştir. Bulgular, literatürün dört dönemde geliştiğini göstermektedir: (i) Kurucu dönem (2012–2016) – kavramsallaştırma ve ölçek geliştirme; (ii) Yükseliş dönemi (2017–2019) – etik dışı davranış, duygular ve lider-üye etkileşimi (LMX); (iii) Kurumsallaşma dönemi (2020–2022) – performans, iş-aile çatışması ve yenilikçilik; (iv) Olgunluk ve çeşitlenme dönemi (2023–2025) – psikolojik güvenlik, yeşil İK, sürdürülebilirlik ve COVID-19 bağlamı. En üretken yazarlar arasında Zhang, Greenbaum ve Babalola öne çıkarken; Mawritz ve Rice farklı kuramsal perspektiflerle literatürün gelişiminde köprü rolü üstlenmiştir. Sonuç değişkenleri bakımından en baskın temaların performans ve etik dışı davranışlar olduğu, bunları psikolojik süreçler (psikolojik güvenlik, sessizlik, duygusal bağlılık) ve liderlik çıktılarından (etik, hizmetkâr, görev odaklı liderlik) izlediği görülmüştür. Son dönemde ise yenilikçilik, iş güvenliği ve sürdürülebilirlik boyutları öne çıkmaya başlamıştır. Bu çalışma, sonuç odaklı zihniyetin yalnızca kısa vadeli kâr ve performansla değil, aynı zamanda etik dışılık, çalışan refahı ve sürdürülebilirlik gibi çok boyutlu örgütsel davranış çıktılarıyla yakından ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bottom-Line Mentality, Örgütsel Davranış, Etik Dışı Davranış, Performans.

*Öğr. Gör. Dr., Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Alaşehir Meslek Yüksekokulu, Yönetim ve Organizasyon Bölümü Kooperatifçilik, semih.derelioglu@cbu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-0218-0546

Paranın Bitmeyen Değişim Yolculuğu Üzerine Bir Çalışma

Hatice Nur GERMİR*

ÖZET

Mezopotamya'da M.Ö. 3200'lü yıllarda Sümerliler tarafından yazının icat edilmesinin akabinde, finansın temel enstrümanlarının gelişimi gündeme gelmiştir. Ekonomik ihtiyaçlardan doğmuş olan Sümer yazısında kullanılan kil tabletler, Önyasa ülkeleri ve Anadolu topraklarında yazı malzemesi olarak kullanılan kilin kitap şekli olarak ifade edilebilir. Tüm ekonomik yaşamın semboller veya piktogram denilen şekillerle resmedildiği kil tabletlerin "kontrat ya da sözleşme" formunu kazanmış olduğu, zamanlararası boyuttaki ilk finansal kontratların temelini oluşturduğu bir yazı sistematüğinden bahsetmek mümkündür. Emtia veya ekonomik değer gibi sahip olunan ekonomik değerlerin zaman içerisinde transferinin ya da takasının sağlandığı, paranın temel fonksiyonlarını yerine getirmenin yanısıra anlaşmaya konu taraflar arasında uyuşmazlıkların çözümünde etken rol oynamakla birlikte; medeniyetlerin gelişiminde itici güç olarak da finansal kontratların çok önemli bir misyonu yerine getirdiği kaydedilmektedir. Tabletlerden sonra insanoğlu, sikkeler ve kâğıt paranın bulunmasının akabinde token denilen günümüzdeki finansal sistemin temelini oluşturan yapıya geçişi tamamlamıştır. Mortgage Krizi ile başlayıp Global finansal kriz halini alan tüm dünyada yaşanan çöküş döneminde, 18 Ağustos 2008 tarihinde "bitcoin.org" sitesinin domain ismi alınıp on beş gün sonrada "Satoshi Nakamoto" Bitcoin ile ilgili ilk makalesini yayınladığı bilinmektedir. Böylece global finasta çöküş yaşanan bir süreç bankasız dijital bir finansal sistemin oluşumu ile tamamlanmış olmaktadır. 3 Ocak 2009 tarihinde İngiltere'nin ikinci büyük banka kurtarma operasyonu başlatılıp ilk 50 bitcoin'in yaratımı gerçekleştirilmiştir. Eski finansal evrende Global krizin arifesinde doğan Bitcoin yeni bir "para birimi" olmayı başarabilecek midir? Yeni nesil finansal kontrat olarak fonksiyonel ve format bazında Keynesyen ekolün tanımladığı para kavramı içerisinde kendisini pozisyonlama imkanına kavuşabilecek midir? Toplumsal mekanizmada değişen ihtiyaçların finansal teknolojide yaşanan gelişmeler ile zamansal döngüde çeşitli para formlarını ortaya çıkardığı ve günümüz konjonktüründe, yaratılan blok zincir teknoloji vizyonu ile geline "Blok zinciri 1.0", "Blok zinciri 2.0", "Blok zinciri 3.0" ve "Blok zinciri X" uygulamaları blok zincirin bankacılık ve finans sektörüne kripto paraların ötesinde bir gelecek vadettiğini ortaya koymaktadır. Bu çalışmada paranın tarihsel gelişimi ve işleyiş mekanizması, Türkiye'de kripto paralarla ilgili ele alınan düzenlemeler ve blok zinciri teknolojisinin geleceğine değin perspektifler ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yazının İcadı, Kil Tabletler, Blok Zincir, Kripto Para.

*Dr. Öğr. Üyesi, Manisa Celâl Bayar Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Fakültesi Finans ve Bankacılık Bölümü Bankacılık Anabilim Dalı, nur.aydin@cbu.edu.tr, ORCID:0000-0001-8592-9238

Bankacılık Sektörü Açısından Madalyonun İki Yüzü: Dijital Dönüşüm

Hatice Nur GERMİR*

ÖZET

Dünyanın hemen hemen tüm sektörleriyle hızla dijitalleştiği bir iklimde esen rüzgara kapılanların en başında bankacılık sektörü gelmektedir. İnternetin yaygınlaşmasının ardından android, akıllı telefon kullanımının her geçen gün artış kaydetmesi yanısıra müşteri tercih ve beklentilerinde meydana gelen çeşitlilik de sektörün teknoloji kullanımında öne geçmesinin başat faktörleri olarak sayılabilir. Dijital dönüşüm; maliyetleri azaltmadan verimlilik artışına, müşteri memnuniyetinden zaman ve mekan fark etmeden işlemlerin yapılabilmesine değin geniş bir yelpazede avantajlar sunmaktadır. Konuya başka bir perspektiften bakıldığında ise; 2008 Finansal krizi sonrasında yaygınlaşan ve yenilikçi yaklaşım göstererek müşteri odaklı ürün ve hizmetler sunan finansal teknoloji şirketlerinin bankaların en önemli rakipleri haline gelmesiyle dijital dönüşüm ile birlikte kullanılan teknolojilerin bankalara çeşitli avantajlar sunmasının yanısıra bankalar için çeşitli riskler doğurabileceği noktasından hareketle, dijital dönüşüm ile birlikte bankacılık sektöründe kullanılan teknolojiler ve bu teknolojilerin bankacılık sektörüne etkilerini ortaya konmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Dijital Dönüşüm, Verimlilik Artışı, Fintek Şirketleri.

*Dr. Öğr. Üyesi, Manisa Celal Bayar Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Fakültesi Finans ve Bankacılık Bölümü Bankacılık Anabilim Dalı, nur.aydin@cbu.edu.tr, ORCID:0000-0001-8592-9238

İklim Belirsizliği ve Jeopolitik Riskler Gıda Enflasyonunu Nasıl Etkilemektedir? G7 ve E7 Ülkelerinin Karşılaştırmalı Analizi

Deniz ERER*

Elif ERER**

ÖZET

Gıda fiyatları, makroekonomik istikrar, sosyal refah ve insan yaşamında oynadığı önemli rol nedeniyle politika yapıcılarının odak nokrasını oluşturmaktadır. Öngörülemeyen gıda fiyatları, özellikle gelirin önemli bir kısmının gıdaya ayrıldığı düşük gelirli hanelerde hane bütçelerini zorlamaktadır. Bu durum, gıda güvenliğini olumsuz yönde etkilemektedir. İklim değişikliği ve jeopolitik riskler, aktarım kanalı aracılığıyla gıda enflasyonunu bozabilecek önemli riskler yaratmaktadır. Bu çalışmada 2006 Ocak-2025 Ağustos dönemi için iklim politika belirsizliğinin ve jeopolitik risklerin gıda enflasyonu üzerindeki kısa ve uzun dönemli etkilerini G7 ve E7 ülkeleri açısından ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu kapsamda iklim politika belirsizlik endeksi, jeopolitik risk endeksi bağımsız değişkenler olarak, ekonomik büyüme oranı, reel döviz kuru ve faiz oranı kontrol değişkenler olarak modele dahil edilmiştir. Westerlund panel eşbütünleşme ve genişletilmiş ortalama grup (AMG) modellerinin uygulandığı analiz sonucunda, iklim politika belirsizliğinin ve jeopolitik risklerin uzun dönemde gıda enflasyonunu arttırdığını, bununla birlikte söz konusu etkinin gelişmekte olan ekonomilerde daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Bulgular, belirsizliğin gıda fiyatlarına aktarım mekanizmasını ortaya koymakta ve iklim ve jeopolitik risklerin yaşandığı dönemlerde gıda güvenliğinin korunmasında sürdürülebilir bir politika çerçevesinin önemini vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Gıda enflasyonu, iklim politika belirsizliği, Jeopolitik riskler, Panel eşbütünleşme, AMG modeli.

*Dr. Öğr. Üyesi, Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Salihi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Maliye Bölümü Mali İktisat Anabilim Dalı, deniz.erer@cbu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9977-9592

**Doç. Dr., Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Finans ve Bankacılık Bölümü Bankacılık Anabilim Dalı, elif.erer@cbu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-2238-4602

Uluslararası İşletmecilik Bağlamında Kurumsal Yönetişim, Finans ve Küresel Strateji

Afet Ayçe BAŞALP*

ÖZET

Bu çalışma, uluslararası işletme (Uİ), finans, ekonomi ve muhasebe disiplinlerinden elde edilen içgörülerini bir araya getirerek firma stratejileri ve küresel yönetişim üzerine çok boyutlu bir perspektif sunmaktadır. Özellikle gelişmekte olan piyasalarda ortaya çıkan karmaşık ve çok seviyeli kurumsal ortamlar, Uİ ile diğer disiplinler arasında karşılıklı bilgi alışverişi ve etkileşimi gerekli kılmaktadır. Yabancı yatırımcıların kurumsal finansman ve uluslararasılaşma süreçlerindeki rolleri üzerine yapılan mevcut araştırmalar, devlet işletmeleri ile egemen varlık fonlarının düzenleyici ve yönetişimsel zorlukları nasıl aştıklarına ilişkin önemli boşluklar ve araştırma fırsatları barındırmaktadır. Sermaye yapısı ve finansal kısıtlamalara ilişkin son bulgular, bu unsurların uluslararası genişlemeye hem engel hem de kolaylaştırıcı bir işlev görebildiğini göstermektedir. Ayrıca, popülizm, iklim riski ve dijital dönüşüm gibi güncel küresel dinamikler, amaca yönelik ve geniş kapsamlı disiplinlerarası araştırma ihtiyacını açıkça ortaya koymaktadır. Sonuç olarak, kurumsal ve uygulamalı alanlarda ilerleme sağlanabilmesi için farklı boyutları uzlaştıran bütünlük bir araştırma gündemi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası İşletmecilik, Sermaye Yapısı, Yabancı Yatırımcılar, Küresel Yönetişim.

*Dr. Öğr. Üyesi, Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Uygulamalı Bilimleri Fakültesi, Uluslararası Ticaret ve Finansman Bölümü, ayce.basalp@cbyu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-0094-8227

Negatif Dışsallıkların Çözümünde Piyasa Temelli Politika Aracı: Eko-Etiket

Gül KAYALIDERE*

ÖZET

Negatif dışsallık çevreye verilen zararın maliyetinin üretici veya tüketici yerine toplum tarafından karşılanmasına neden olan temel sorunlardan biridir. Bu çalışma, söz konusu dışsallıkların içselleştirilmesinde eko-etiket uygulamasının piyasa temelli bir politika aracı olarak işlevini incelemeyi amaçlamaktadır. Geleneksel müdahale araçları olan çevre vergileri, kota sistemleri ve düzenleyici standartların aksine, eko-etiket, gönüllülük esasına dayanan ve tüketicinin bilinçli tercihler yoluyla çevreye verilen zararı azaltmasını teşvik eden bir mekanizmadır. Çalışmada, öncelikle dışsallık teorisi; kamusal ve piyasa mekanizması kapsamında içselleştirme yaklaşımları ele alınmakta, ardından eko-etiketlerin bilgi asimetrisini azaltarak üretici davranışlarını nasıl yönlendirdiği değerlendirilmektedir. Avrupa Birliği, Almanya ve İskandinav ülkelerinden örnek uygulamalar ışığında, eko-etiketlerin tüketici davranışlarını değiştirme, çevre dostu ürünleri ödüllendirme ve üretim süreçlerinde dönüşümü teşvik etme kapasitesi tartışılmaktadır. Ayrıca Türkiye'deki mevzuat ve uygulama boşluklarına değinilerek, etkin bir eko-etiket politikası için öneriler sunulmaktadır. Sonuç olarak, eko-etiket, çevre politikalarının katılımcı ve piyasa uyumlu boyutunu güçlendiren, yumuşak ama etkili bir araç olarak öne çıkmakta hem kamu politikaları hem de sürdürülebilir kalkınma hedefleri açısından dikkate değer bir strateji sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Eko-Etiket, Negatif Dışsallık, Çevre Politikası.

*Prof. Dr., Manisa Celâl Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Maliye Bölümü Bütçe ve Mali Planlama Anabilim Dalı, gul.kayalidere@cbu.edu.tr, ORCID:0000-0002-2233-3776

Kripto Paralar ile Finansal Yatırım Araçları Getirileri Arasında Oynaklık Aktarımı: TVP-VAR Yaklaşımından Bulgular

Kadir KARAGÖZ*

ÖZET

Modern bir finansal enstrüman olarak son yıllarda kendilerinden çokça söz ettiren kripto paralar, hem sundukları kâr fırsatlarıyla hem de diğer geleneksel yatırım araçlarıyla ilişkisi bağlamında gerek finansal piyasalarda gerekse akademik camiada oldukça ilgi çekmektedir. Kripto paraların bazı türleri Türkiye’de de yatırımcılar tarafından oldukça rağbet görmektedir. Bu çalışmada, tanınırlığı en yüksek ve piyasada en büyük paya sahip olan Bitcoin getirilerinde ortaya çıkan oynaklığın Türkiye’deki belli başlı yatırım araçlarının (devlet tahvili, hisse senedi, gayrimenkul, döviz, altın) getiri oynaklığı ile bağlantısı zamanla değişen parametrelili vektör otoregresif (TVP-VAR) model yaklaşımıyla incelenmiştir. Başlıca bulgular şöyle sıralanabilir:

1. Analiz edilen sistemde, ortalama olarak Tahvil getirileri açık ara en büyük net şok yayıcı (bilgi/şok vericisi) konumdadır. Bu, para politikası, faiz beklentileri ve risk primini temsil eden tahvil piyasasının diğer tüm varlıkların hareketlerini domine ettiğini göstermektedir.
2. Bitcoin’in net değeri pozitif (7,64) ve dinamik grafikte genellikle 0’ın üzerinde seyretmektedir. Bu, Bitcoin’in Türkiye’deki geleneksel finansal varlıklar üzerinde net bir etkileyici (yayıcı) rol oynadığını, yani yalnızca bir risk aracı olmaktan çıkıp sistemin bir bileşeni olarak şok yayılımına katkıda bulunduğuna işaret etmektedir.
3. Gram Altın ve BİSTGYO diğer varlıklardan en çok şok alan (net alıcı), bir bakıma en pasif piyasalardır. Hareketlerinin büyük ölçüde diğer varlıklardan (özellikle tahvil ve dövizden) etkilendiği söylenebilir.

Yürütülen analiz, incelenen Türk finansal piyasaları ile Bitcoin arasındaki bağlantılılığın dinamik olduğunu ve tahvilin liderliğinde bir hiyerarşinin bulunduğunu ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kripto Paralar, Getiri Oynaklığı, TVP-VAR Modeli.

*Doç. Dr., Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Ekonometri, kadir.karagoz@cbu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-4436-9235

ΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΣ ΝΕΟΚ
ΑΣΣΑΒΕΙΝΗΣ ΥΠΑΤΙΚ